

به دنبال تحولات اقتصادی و اجتماعی دهه ۱۳۴۰ و شروع حرکت اقتصاد ایران به سمت اقتصاد مبتنی بر بازار و افزایش فعالیت‌های صنعتی در آن دوره که تامین مالی آن بدون شک نیازمند بازارها و ابزارهای جدید بود، ایجاد بورس اوراق بهادار در دستور کار قرار گرفت و قانون تاسیس آن در اردیبهشت ۱۳۴۵ به تصویب مجلس شورای ملی رسید و پس از آن، بورس اوراق بهادار تهران مبتنی بر نظام بازار آزاد با هدف تشویق بخش خصوصی در اقتصاد ایران تاسیس شد و از بهمن ماه ۱۳۴۶ فعالیت خود را با پذیرش سهام بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران، شرکت نفت پارس، اوراق قرضه دولتی، اسناد خزانه و اوراق قرضه عباس‌آباد به طور رسمی آغاز کرد. بورس اوراق بهادار تهران تا سال ۱۳۸۴ در چارچوب تعیین شده در قانون مزبور فعالیت کرد، در این ساختار، سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران به عنوان تنها رکن اجرایی، با شخصیت حقوقی مستقل غیر انتفاعی، مسؤولیت اداره بورس را به عهده داشت. این سازمان را هیئت مدیره هفت نفره‌ای اداره می‌کرد که توسط مجمع عمومی اعضا انتخاب می‌شدند. هیئت مدیره هم دبیر کل را به‌عنوان بالاترین مقام اجرایی بورس انتخاب می‌کرد. نظارت بر فعالیت سازمان کارگزاران بورس تهران هم بر عهده شورای بورس، به عنوان بالاترین رکن تصمیم‌گیری و مسؤول و ناظر حسن اجرای قانون تاسیس بورس اوراق بهادار، قرار داشت.

قانون تاسیس بورس اوراق بهادار، در سال ۱۳۸۴ با توجه به عدم توان پاسخگویی به نیازهای جدید بازار اوراق بهادار، مورد بازنگری قرار گرفت و در آذرماه همان سال، قانون بازار اوراق بهادار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

ارکان بازار اوراق بهادار

ارکان تشکیل دهنده بازار اوراق بهادار در قانون جدید عبارتند از:

الف) شورای عالی بورس و اوراق بهادار

این شورا بالاترین رکن بازار اوراق بهادار است که تصویب سیاست کلان و خط مشی بازار در قالب سیاست‌های کلی نظام و قوانین و مقررات مربوط و همچنین اتخاذ تدابیر لازم برای ساماندهی و توسعه بازار اوراق بهادار و اعمال نظارت عالیه بر اجرای قانون بازار اوراق بهادار از مهم‌ترین وظایف آن است. اعضای شورای عالی بورس و اوراق بهادار عبارتند از:

۱) وزیر امور اقتصادی و دارایی که ریاست شورا را نیز بر عهده دارد؛

۲) وزیر بازرگانی؛

۳) رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۴) روسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون؛

۵) رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار که به عنوان دبیر شورا و سخنگوی

سازمان نیز انجام وظیفه خواهد کرد؛

۶) دادستان کل کشور یا معاون وی؛

۷) یک نفر نماینده از طرف کانون‌ها؛

۸) سه نفر خبره مالی منحصرأ از بخش خصوصی با مشورت تشکلهای

حرفه‌ای بازار اوراق بهادار به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب

هیات وزیران؛ و

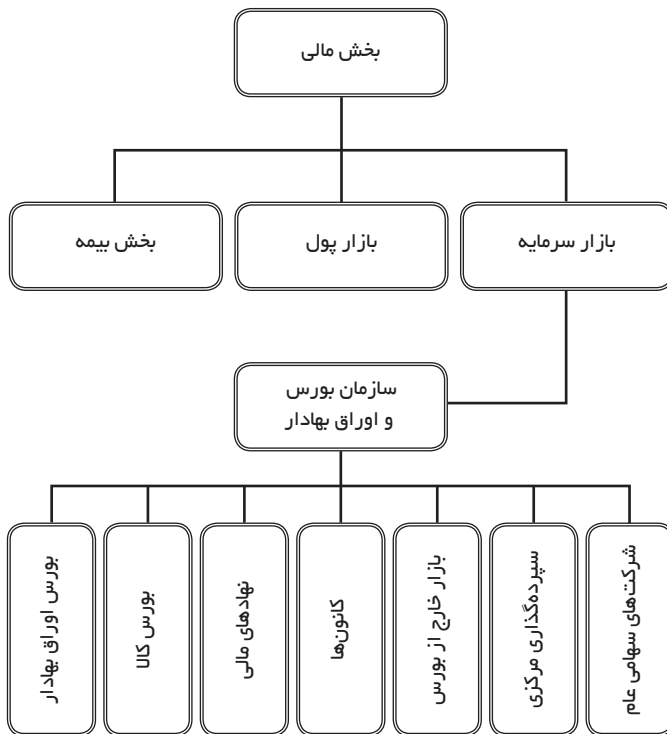
۹) یک نفر خبره منحصرأ از بخش خصوصی به پیشنهاد وزیر دیربط و

تصویب هیات وزیران برای هر بورس کالایی.

ب) سازمان بورس و اوراق بهادار

سازمان بورس و اوراق بهادار براساس ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار ج.ا.ا. در

سال ۱۳۸۵ تأسیس شد. سازمان، یک مؤسسه عمومی غیردولتی است که شخصیت حقوقی و مالی مستقل دارد و از محل کارمزدهای دریافتی و سهمی از حق پذیرش شرکتها در بورس و سایر درآمدها اداره می‌شود. سازمان بورس و اوراق بهادار مسئولیت مستقیم نظارت بر فعالیتهای نهادها، بورسها و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه را بر عهده دارد. نمودار زیر، جایگاه سازمان بورس و اوراق بهادار را در بخش مالی اقتصاد نشان می‌دهد:

تا پیش از این، سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار عهده‌دار مدیریت بازار سرمایه ایران بود با تصویب رسمی قانون بازار اوراق بهادار در آذرماه ۱۳۸۴، عملیات اجرایی بازار به شرکت بورس اوراق بهادار و مسئولیت نظارتی به شورای عالی بورس و اوراق بهادار و سازمان بورس و اوراق بهادار محول شد. در زیرخلاصه‌ای از تاریخ ۴۰ ساله بازار سرمایه کشور ارائه گردیده است:

۱۳۱۵: انجام گرفتن اولین مطالعات جهت ایجاد بورس اوراق بهادار در

ایران

۱۳۱۷: تکمیل گزارش مطالعاتی توسط گروه کارشناسی بانک ملی ایران
 ۱۳۳۳: آغاز فعالیت‌های تحقیقاتی گسترده پس از جنگ جهانی دوم و کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ توسط گروهی متشکل از اتاق بازرگانی، اتاق صنایع و معادن، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی
 ۱۳۴۵: تصویب قانون تشکیل بورس اوراق بهادار تهران
 ۱۳۴۶: پذیرش سهام بانک صنعت و معدن و آغاز رسمی فعالیت‌های بورس اوراق بهادار تهران

۱۳۴۶-۱۳۵۷: گسترش بورس از ۶ بنگاه اقتصادی پذیرفته شده با ۶/۲میلیارد ریال سرمایه به ۱۰۵ بنگاه با بیش از ۲۳۰ میلیارد ریال
 ۱۳۵۸: تصویب قانون اداره امور بانک‌ها و ملی شدن بانک‌ها و بیمه‌ها، تصویب قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و خروج شرکت‌ها از بورس، کاهش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده از ۱۰۵ شرکت در سال ۵۷ به ۵۶ شرکت در سال ۵۸

۱۳۶۷-۱۳۷۵: افزایش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، از ۵۶ شرکت در سال ۶۷ به ۲۴۹ شرکت در سال ۷۵
 ۱۳۷۶-۱۳۷۹: ساماندهی وضع اطلاع‌رسانی و انتشار گزارش‌های ادواری آماري و تحلیلی، و آغاز روند رشد درخور توجه

- ۱۳۸۲:** توسعه فیزیکی بازار سرمایه، اقدامات اساسی در زمینه توسعه محصولات مالی و تأسیس سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران
- ۱۳۸۳:** تأسیس سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی ایران
- ۱۳۸۴:** تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار و ایجاد سازمان بورس و اوراق بهادار (SEO)
- ۱۳۸۵:** تأسیس شرکت بورس اوراق بهادار تهران (سهامی عام)، تفکیک فعالیت‌های نظارتی از فعالیت‌های اجرایی و تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی، آغاز خصوصی‌سازی با حجم بالا از طریق بورس و پذیرهنویسی و برگزاری مجمع مؤسس بورس کالا با ادغام بورس فلزات و کشاورزی.
- ۱۳۸۶:** ادامه اجرای اصل ۴۴ با ورود شرکت‌های بزرگ دولتی به بورس، ادغام بورس‌های فلزات و کشاورزی و تشکیل بورس کالای ایران (شرکت سهامی عام)، راه‌اندازی سامانه کدال و توسعه شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها، راه‌اندازی فاز اول بورس نفت، تأسیس کمیته تخصصی فقهی در سازمان بورس
- ۱۳۸۷:** ادامه اجرای اصل ۴۴ با ورود شرکت‌های بزرگ دولتی به بورس، ادغام بورس‌های فلزات و کشاورزی و تشکیل بورس کالای ایران (شرکت سهامی عام)، راه‌اندازی سامانه کدال و توسعه شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها، راه‌اندازی فاز اول بورس نفت، تأسیس کمیته تخصصی فقهی در سازمان بورس
- ۱۳۸۸:** افتتاح بازار خارج از بورس، آغاز معاملات دست دوم گواهی سپرده در بازار چهارم فرابورس، راه‌اندازی رینگ صادراتی محصولات پتروشیمی در کیش، پذیرش و عرضه شرکت‌های بیمه در بورس و بازار خارج از بورس، پذیرش و عرضه سهام اولین بیمه دولتی در اجرای سیاست‌های

مندرج اصل ۴۴ قانون اساسی (بیمه البرز)، راه‌اندازی امضای دیجیتال در سامانه کدال، تصویب قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و تصویب ابزارهای مالی جدید شامل اوراق اختیار معامله، اوراق استصناع و اوراق رهنی ۱۳۸۹: راه‌اندازی معاملات قرارداد آتی به عنوان ابزار مالی جدید در بازار سرمایه، تصویب و ابلاغ آئین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس، راه‌اندازی معاملات برخط سهام، افتتاح سامانه‌های بورس همراه و تالار مجازی بورس ایران به عنوان ابزارهای مؤثر در حوزه اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی

۱۳۹۰: تدوین و تصویب مقررات اوراق مرابحه، قرض‌الحسنه و قرارداد اختیار معامله، عرضه اولین محموله نفت خام سنگین در بورس کالای ایران به دنبال راه‌اندازی بورس نفت، پیگیری روند تصویب مقررات بازار سرمایه در برنامه پنجم توسعه، پیگیری تأسیس و راه‌اندازی بورس انرژی و پذیره‌نویسی سهام آن و توسعه فعالیت‌های آموزشی به منظور گسترش فرهنگ سهامداری

مأموریت

مأموریت سازمان بورس و اوراق بهادار حمایت از حقوق سرمایه‌گذار، ساماندهی، حفظ و توسعه بازار شفاف، منصفانه و کارآی اوراق بهادار و نظارت بر حسن اجرای قانون بازار اوراق بهادار در کشور است.

چشم‌انداز

سازمانی پویا، چابک و اثربخش در راهبری و سیاست‌گذاری بازار سرمایه با

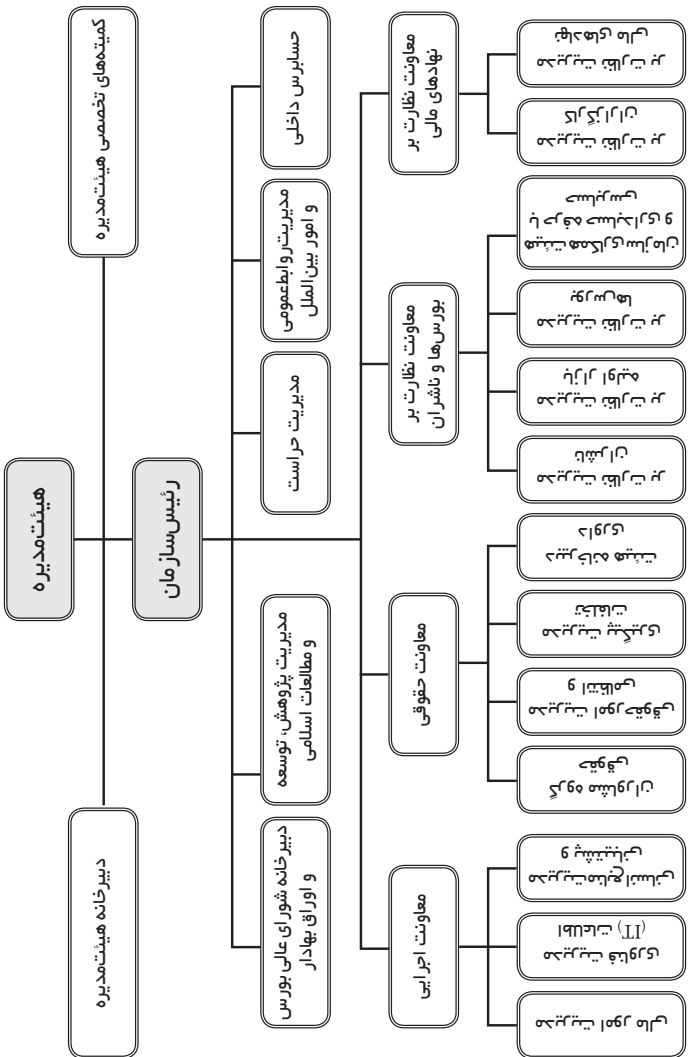

هدف دستیابی به بازاری منصفانه، کارا، منظم و پویا و بهره‌مند از ابزارها، نهادها و بازارهای مالی پیشرفته

ارزش‌های بنیادین

عدالت: رعایت عدالت در رفتار با سرمایه‌گذار و سایر فعالان بازار
پاسخگویی: پاسخگویی در برابر کلیه ذینفعان اعم از نهادهای مالی، سرمایه‌گذار و دیگر نهادهای سیاستگذار ملی
پویایی: انعطاف و تطابق با تغییرات محیطی
استقلال: استقلال در تصمیم‌گیری
تعهد به تعالی: تعهد به تعالی و بهبود مستمر
سرمایه انسانی: به کارگیری و پرورش نیروی انسانی شایسته

نمودار سازمانی

ارکان سازمان بورس و اوراق بهادار

کمیته‌های تخصصی سازمان

۱- کمیته تخصصی فقهی

مأموریت کمیته تخصصی فقهی عبارت است از:

۱. ارزیابی ابزارهای مالی جدید پیشنهادی برای استفاده در بورس‌ها از دیدگاه فقهی

۲. بررسی شبهات فقهی در مورد ابزارهای مالی و ارائه راه‌حل‌های مناسب

۳. ارزیابی ابزارهای مالی در مقام عمل به منظور اطمینان از حسن اجرای آنها.

کمیته زیر نظر سازمان فعالیت می‌کند و دبیرخانه آن در مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان تشکیل می‌شود.

ترکیب کمیته عبارت است از:

۱. پنج نفر فقیه آشنا به مسائل بازار سرمایه با تصویب هیئت‌مدیره سازمان

۲. یک نفر متخصص مالی با تعیین رئیس سازمان

۳. یک نفر حقوقدان آشنا با بازار سرمایه با تعیین رئیس سازمان.

۴. یک نفر اقتصاددان آشنا با بازار سرمایه

وظایف و اختیارات کمیته به شرح زیر است:

۱. ارزیابی ابزارهای مالی جدید پیشنهادی برای استفاده در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس از دیدگاه فقهی

۲. بررسی شبهات فقهی در مورد ابزارهای مالی و ارائه راه‌حل‌های مناسب

۳. ارزیابی ابزارهای مالی در مقام عمل به منظور کسب اطمینان از حسن اجرای آنها
۴. طراحی ابزارهای مالی اسلامی برای بازار سرمایه کشور و پیشنهاد آن به هیئت‌مدیره سازمان
۵. همکاری با کمیته‌ها و شوراهای مشابه در سایر سازمان‌های داخلی و خارجی
۶. همکاری در توسعه و گسترش برنامه‌های آموزشی و انتشارات علمی در زمینه مالی اسلامی
۷. همکاری در برگزاری نشست‌های علمی در زمینه مالی اسلامی
۸. بررسی ابعاد فقهی مسائل بازار سرمایه
۹. انجام دادن سایر موارد ارجاعی سازمان در جهت مأموریت کمیته.

۲- کمیته تدوین مقررات

هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در مسیر اجرای وظایف تعیین شده در بندهای ۱ و ۲ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، یعنی تهیه آیین‌نامه‌های لازم برای اجرای این قانون و پیشنهاد آن به شورا و تهیه و تدوین دستورالعمل‌های اجرایی قانون، کمیته‌ای با عنوان «کمیته تدوین مقررات» تشکیل داده است. این کمیته، خود متشکل از سه عضو ثابت به پیشنهاد ریاست سازمان، معاونت حقوقی و مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی و همچنین یک نماینده از معاونت پیشنهاددهنده مقررات است. وظایف کمیته تدوین مقررات به شرح زیر است:

۱. بررسی دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها و لوائح پیشنهادی از سوی معاونت‌های سازمان بورس و اوراق بهادار، شرکت بورس اوراق بهادار، شرکت بورس کالا و سایر تشکلهای خودانتظام؛
۲. گردآوری رأی و نظر استادان، کارشناسان و صاحب‌نظران بازار سرمایه و

به کارگیری آنها برحسب مورد؛

۳. تدوین نهایی مقررات و پیشنهاد آنها به هیئت مدیره جهت تصویب یا ارائه به شورا یا سایر مراجع ذیربط.

دفتر ریاست سازمان

تمامی معاونت‌ها و مدیریت‌های سازمان زیر نظر ریاست سازمان فعالیت می‌کنند. برای کسب اطلاع بیشتر درباره وظایف جزئی هر مدیریت به وبسایت رسمی سازمان به نشانی <http://www.seo.it> مراجعه فرمایید.

مدیریت روابط عمومی و امور بین‌الملل

مدیریت روابط عمومی و امور بین‌الملل با هدف برقراری ارتباط بین سازمان، گروه‌های برون سازمانی و وسایل ارتباط جمعی به منظور حمایت از منافع سازمان و فعالان بازار سرمایه و ایجاد تفاهم متقابل میان آنها تشکیل شده است و زیر نظر رئیس سازمان فعالیت می‌کند.

در حوزه روابط عمومی، مهمترین وظایف این مدیریت به شرح زیر است.

۱. ارتباط با خبرنگاران و رسانه‌های جمعی
 ۲. جمع‌آوری اطلاعات مجامع و بریده‌های جراید
 ۳. راهبری سایت اطلاع‌رسانی سازمان
 ۴. هماهنگی برای برگزاری سمینارها و نمایشگاه‌ها
 ۵. هماهنگی در مورد امور مصاحبه‌ها و گزارش‌ها
 ۶. انجام‌دادن پروژه‌های مرتبط با فرهنگ‌سازی و آموزش.
- امور بین‌الملل مدیریت نیز وظایف زیر را بر عهده دارد.

۱. برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های بازدید از مراکز مالی و بورس‌های معتبر جهان
۲. انجام دادن امور مربوط به تشریفات و هماهنگی برای دیدار اتباع خارجی و مقامات حوزه‌های مرتبط با بورس، از سازمان بورس و اوراق بهادار
۳. معرفی و شناساندن جایگاه سازمان به مراجع بین‌المللی و انجمن‌های مرتبط تخصصی خارجی
۴. برقراری ارتباط علمی و تخصصی با بورس‌ها، فدراسیون‌های بورس و... از طریق ارسال و دریافت بروشور، کتب و مقالات و...
۵. مدیریت ارتباطات با نهادهای مرتبط مانند سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار (IOSCO)
۶. توسعه همکاری‌های دو جانبه، مانند امضای یادداشت تفاهم و پیگیری آنها
۷. ترجمه و ارائه اخبار مالی و بورس‌ها از سراسر جهان
۸. ترجمه و ارائه اخبار سازمان بورس و اوراق بهادار به سراسر جهان.

دبیرخانه شورای عالی بورس و اوراق بهادار

وظایف اصلی دبیرخانه عبارتند از:

۱. تهیه مستندات علمی مبتنی بر تحقیقات مختلف در خصوص مسائل بازار سرمایه جهت انعکاس به شورا
۲. برگزاری و اداره جلسات شورای عالی بورس
۳. اجرای به موقع و صحیح مصوبات شورای عالی بورس.

مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی با هدف انجام دادن تحقیقات کاربردی و حمایت از تحقیقات بنیادین در صنعت اوراق بهادار، در ساختار سازمان بورس و اوراق بهادار جای گرفته است و زیر نظر رئیس سازمان فعالیت می‌کند. از آنجا که وضع قوانین و مقررات، تابع نتایج تحقیقات انجام شده و دریافت واقعیت‌های بازار سرمایه است، اهمیت وجود چنین مرکزی در نهاد ناظر دو چندان به نظر می‌رسد. برخی از مهمترین وظایف این مدیریت عبارتند از:

۱. انجام دادن تحقیقات در زمینه نهادها و ابزارهای مالی و موضوعات

مالی اسلامی

۲. تهیه، تدوین و بازنگری آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های پیشنهادی

۳. ایفای نقش دبیرخانه و کارشناسی کمیته تدوین مقررات و کمیته

تخصصی فقهی

۴. ایجاد ارتباط بین بازار سرمایه و محافل فقهی

۵. انجام دادن فعالیت‌های مربوط به فرهنگسازی و آموزش عمومی

۶. حمایت از تحقیقات دانشجویی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری

۷. دریافت و جمع‌بندی نظریات گروه‌های مختلف برای استفاده در

سیاست‌گذاری‌های سازمان

۸. تهیه گزارش‌های آماری برای نهادهای درخواست کننده.

مدیریت حراست

مدیریت حراست یکی از مدیریت‌های ستادی سازمان بورس و اوراق بهادار است که با هدف پاسداشت امنیت عمومی در سازمان تشکیل شده است. برخی

از مهمترین وظایف این مدیریت عبارت‌اند از:

۱. حفاظت فیزیکی
۲. کمک به سایر حوزه‌های نظارتی سازمان در امر نظارت و کشف تخلفات و جرائم احتمالی
۳. استعلام صلاحیت عمومی اشخاص حقیقی متقاضی عضویت در هیئت‌مدیره شرکت‌های کارگزاری و بورس‌ها
۴. انجام دادن سایر وظایف براساس عرف معمول در حراست.

معاونت نظارت بر نهادهای مالی

معاونت نظارت بر نهادهای مالی با هدف ساماندهی و بهسازی عملکرد انواع واسطه‌های مالی تشکیل شده است و با توجه به مفاد قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، گستره‌های از فعالیت‌ها از صدور، تعلیق یا لغو مجوز نهادهای مالی تا نظارت بر عملیات و بازرسی از کارکرد آنان را بر عهده دارد. بررسی و تعیین توانمندی‌های مورد نیاز افراد شاغل در نهادهای مالی، تعریف گواهینامه‌های مورد نیاز ایشان و نیز اعطای این گواهینامه‌ها براساس مقررات مصوب از دیگر فعالیت‌های این معاونت است. پیشنهاد مقررات مربوط به عملکرد واسطه‌ها و نهادهای مالی و پیشنهاد اصلاح این مقررات به مراجع ذیصلاح برای تصویب، از جمله دیگر فعالیت‌های معاونت مزبور است. این معاونت از دو مدیریت به شرح زیر تشکیل شده است:

الف) مدیریت نظارت بر کارگزاران

این مدیریت شامل دو اداره امور کارگزاران و بازرسی کارگزاران است و وظایف زیر را بر عهده دارد:

۱. صدور انواع مجوزها برای کارگزاران، کارگزار/معامله‌گران و بازارگردانان

۲. بررسی و تأیید صلاحیت مدیران و کارکنان کارگزاران، کارگزار/ معامله‌گران و بازارگردانان و نظارت بر فعالیت آنان
۳. پیشنهاد اصلاح مقررات و پیشنهاد مقررات جدید مربوط به کارگزاران، کارگزار/ معامله‌گران و بازارگردانان.

ب) مدیریت نظارت بر نهادهای مالی

- این مدیریت شامل سه اداره امور نهادهای مالی، بازرسی نهادهای مالی و امور گواهینامه‌های حرفه‌ای است و وظایف آن عبارت‌اند از:
۱. ساماندهی فعالیت‌های نهادهای مالی غیرکارگزاری از اعطای مجوز تا نظارت و بازرسی
 ۲. اعطای گواهینامه‌های حرفه‌ای به نهادهای مالی غیرکارگزاری
 ۳. تعیین توانمندی‌های لازم برای فعالیت در نهادهای مالی در سطوح مختلف و احراز این توانمندی‌ها
 ۴. صدور، تعلیق، لغو/ یا تمدید گواهینامه‌های حرفه‌ای براساس مقررات و نظارت بر فعالیت دارندگان این گواهینامه‌ها.

معاونت نظارت بر بورس‌ها و ناشران

معاونت نظارت بر بورس‌ها و ناشران، با هدف نظام‌مند کردن فعالیت‌های ناشران اوراق بهادار، بورس‌ها و بازارها و نظارت بر این فعالیت‌ها ایجاد شده است. این فعالیت‌ها شامل فعالیت در بازار اولیه و بازار ثانویه است. در مسیر دستیابی به اهداف قانون و به انجام رساندن وظایف محول شده، طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های نظارتی سازمان در این معاونت انجام می‌گیرد که نظارت بر بورس اوراق بهادار، بورس کالا، بازارهای خارج از بورس، ناشرانی که اوراق بهادار آنها در بورس پذیرفته شده است، ناشران غیر بورسی، بازار اولیه،

حسابرسان معتمد بورس و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه و جوه از آن جمله‌اند.

مأموریت این معاونت عبارت است از اتخاذ تدابیر لازم و انجام اقدامات ضروری به منظور حمایت از حقوق و منافع سرمایه‌گذار در بازار اوراق بهادار. این معاونت از چهار زیر مجموعه تشکیل شده است که عبارت‌اند از:

مدیریت نظارت بر بازار اولیه

این مدیریت شامل اداره ثبت اوراق بهادار بدهی و اداره ثبت اوراق بهادار سرمایه‌ای است و وظایف زیر را بر عهده دارد.

۱. ثبت و صدور مجوز عرضه عمومی اوراق بهادار و نظارت بر آن
۲. صدور تأییدنامه سازمان پیش از ثبت شرکت‌های سهامی عام نزد مرجع ثبت شرکت‌ها
۳. تأیید اعلامیه پذیرهنویسی
۴. تعیین مدت زمان عرضه عمومی
۵. تأیید تکمیل فرایند عرضه عمومی و صدور مجوز استفاده از جوه تأدیبه‌شده در عرضه عمومی
۶. تأیید افزایش سرمایه شرکت‌های سهامی عام و اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی.
۷. انجام دادن فعالیت‌های مرتبط با انتشار اوراق مشارکت که پیش از تصویب این قانون بر عهده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بوده است.

مدیریت نظارت بر بورس‌ها

این مدیریت متشکل از سه اداره شامل اداره امور بورس‌ها و بازارها، اداره پیگیری، پشتیبانی و توسعه و اداره نظارت مکانیزه بازار است و وظایف زیر را

بر عهده دارد.

۱. ارائه درخواست صدور، تعلیق و لغو مجوز تأسیس بورس‌ها
۲. بررسی و اظهارنظر در مورد اساسنامه پیشنهادی بورس‌ها و ارائه آن جهت تصمیم‌گیری
۳. اعلام آن دسته از تخلفات در بازار سرمایه که اعلام آنها بر مبنای قانون بازار اوراق بهادار بر عهده سازمان است به مراجع ذیصلاح
۴. نظارت بر سرمایه‌گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی در بورس
۵. ثبت تأسیس بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس و نظارت بر فعالیت آنها
۶. صدور گواهی تأیید صلاحیت حرفه‌ای اعضای هیئت مدیره و مدیران، تأیید حداقل سرمایه، موضوع فعالیت در اساسنامه، نحوه گزارش‌دهی و نوع گزارش‌های ویژه حسابرسی بورس‌ها
۷. نظارت بر انتشار اطلاعات عملیات مربوط به بورس‌ها
۸. تهیه و پیشنهاد دستورالعمل موضوع تبصره ماده ۳۲ قانون و اقدامات اجرایی در چارچوب این دستورالعمل.

مدیریت نظارت بر ناشران

این مدیریت شامل سه اداره نظارت بر گزارشگری ناشران بورسی، نظارت بر گزارشگری ناشران خارج از بورس و امور حسابداری و حسابرسی ناشران است و وظایف زیر را بر عهده دارد.

۱. بررسی و نظارت بر افشای اطلاعات مهم توسط شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان
۲. نظارت بر انتشار اطلاعات مالی توسط ناشران اوراق بهادار براساس

- استانداردهای حسابداری و حسابرسی ملی کشور
۳. نظارت بر رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی انتشار اطلاعات توسط ناشران اوراق بهادار
۴. تهیه دستورالعمل اجرایی انتشار اطلاعات توسط ناشرانی که اوراق بهادار آنها نزد سازمان به ثبت رسیده است.

هیئت همکاری سازمان با حرفه حسابداری و حسابرسی

حسابداران و حساب‌رسان نقش عمده‌ای در ارتقای کیفی اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذار در صنعت اوراق بهادار دارند. سازمان بورس که مسئولیت شفاف‌سازی اطلاعات و ایجاد زمینه برای انجام دادن معاملات منصفانه در فضای رقابتی و همچنین اعتمادسازی میان سرمایه‌گذار را برعهده دارد، نیازمند تکیه دائمی به دانش و تخصص دست‌اندرکاران حرفه حسابداری است. به منظور ایجاد رابطه کاری تنگاتنگ بین مقام ناظر بازار سرمایه و انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری و مراجع رسمی تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی، در بهمن ماه ۱۳۸۳ هیئتی با عنوان «هیئت همکاری بورس و حرفه حسابداری» شکل گرفت و هم‌اکنون در قالب اداره امور حسابرسی و گزارشگری مالی فعالیت می‌کند. اهداف همکاری بورس اوراق بهادار با حرفه حسابداری عبارت است از تقویت و تعمیق بازار سرمایه کشور، حمایت از حقوق سرمایه‌گذار، حفظ و ارتقای سلامت و شفافیت بازار و افزایش کارایی بورس اوراق بهادار از طریق ارتقای کیفیت گزارشگری مالی و شفافیت اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، واسطه‌های مالی و ابزارهای بازار سرمایه، ارتقای کیفیت حسابرسی گزارش‌های مالی، ارتقای سطح دانش مالی و تحلیل اطلاعات مالی توسط دست‌اندرکاران بازار سرمایه و حرفه حسابداری.

معاونت حقوقی

معاونت حقوقی که خط مشی حقوقی و قضایی سازمان را ترسیم می‌کند، با اهداف و کارکردهای زیر تشکیل شده است.

۱. ترسیم اصول کلی فعالیت‌های حقوقی سازمان و سیاست‌های قضایی و کیفری آن در برخورد با جرائم و تخلفات
۲. نظارت بر اجرای صحیح قانون بازار اوراق بهادار ج.ا.ا و قوانین و مقررات مرتبط دیگر در سازمان و نهادهای تحت نظارت
۳. ارائه نظریه‌های مشورتی در مورد نحوه اجرای قوانین و مقررات در سازمان و در بازار اوراق بهادار
۴. پیگیری جرائم و تخلفات در بازار اوراق بهادار کشور و فعالان آن، مستندسازی و تهیه گزارش‌های لازم در مورد این جرائم و تخلفات و پیگیری رسیدگی به آنها در مراجع ذیصلاح قانونی
۵. نظارت بر نحوه رسیدگی به تخلفات در تشکل‌های خودانتظام و نظارت بر نحوه سازش در کانون‌ها
۶. تأسیس و اداره دبیرخانه هیئت داورى و همکاری و هماهنگی با رئیس هیئت داورى بورس در رسیدگی به اختلافات فعالان بازار اوراق بهادار
۷. ارائه مشاوره‌های حقوقی و قضایی به معاونت‌ها، ادارات و بخش‌های مختلف سازمان با این هدف که آنها وظایف و مسئولیت‌های خود را به‌طور صحیح انجام دهند.
۸. همکاری در امور قراردادهای و املاک و مستغلات سازمان.

مدیریت پیگیری تخلفات

این مدیریت وظایف زیر را بر عهده دارد:

۱. پیشنهاد سیاست‌های مربوط به امور تخلفات هماهنگ با اهداف سازمان، اعم از مرحله کشف، نظارت بر رسیدگی به آن یا رسیدگی تجدیدنظر
۲. پیشنهاد تدابیر راهبردی لازم در راستای پیشگیری و کاهش ناهنجاری‌های بازار سرمایه براساس سیاست‌های سازمان
۳. اتخاذ تدابیر لازم برای دریافت کلیه گزارش‌های مربوط به بازار اوراق بهادار و فعالان آن بازار در بخش‌های تخلفات، اختلافات و جرائم
۴. بررسی و تحقیق در مورد گزارش‌ها، پاسخگویی در خصوص آنها و نیز شکایات واصله در زمینه نقض قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار
۵. نظارت بر رسیدگی به تخلفات در تشکل‌های خودانتظام و نحوه اجرای آرای صادره از سوی آنها
۶. اتخاذ تدابیر لازم برای تجدیدنظرخواهی از آرای صادره در تشکل‌های خودانتظام در مورد تخلفات فعالان بازار اوراق بهادار
۷. رسیدگی به تخلفاتی که رسیدگی به آنها در صلاحیت سازمان نیست.

مدیریت امور حقوقی و انتظامی

این مدیریت وظایف زیر را بر عهده دارد:

۱. پیگیری، مستندسازی، جمع‌آوری اطلاعات، اسناد و مدارک مربوط به جرائم خاص بازار اوراق بهادار و جرائم فعالان آن که مربوط به فعالیت آنها در این بازار است؛
۲. تشکیل پرونده و تهیه و تنظیم لوایح مربوط به جرائم موضوع بند یک

۳. ارجاع پرونده‌های کیفری به مراجع صالح قضایی و پیگیری آنها در محاکم یاد شده
۴. پیگیری پرونده‌های مطرح شده در محاکم قضایی و مراجع ذیصلاح دیگر تا حصول نتیجه و در صورت لزوم، تجدیدنظرخواهی و فرجام‌خواهی از آنها تا صدور حکم نهایی از سوی آن مراجع و محاکم
۵. اجرای دستورات قضایی صادره از سوی مراجع و مقامات ذیصلاح قضایی در خصوص جرائم بازار اوراق بهادار و پرونده‌های مطرح شده در مورد آن جرائم
۶. اجرای احکام صادر شده از سوی مراجع و محاکم ذیصلاح در مورد جرائم بازار اوراق بهادار در احکامی که اجرای آنها به نحوی به سازمان مربوط می‌شود؛
۷. تجزیه و تحلیل جرائم بازار اوراق بهادار و ارائه گزارش‌های دوره‌ای از وقوع جرائم در بازار اوراق بهادار و نحوه پیگیری و همچنین نتایج پیگیری‌ها در این زمینه
۸. پیگیری اخذ مجوز دادستانی کل به منظور دریافت گزارش، اسناد، مدارک و اطلاعات موجود نزد سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، بانک‌ها، نهادها و مؤسسات دولتی و عمومی جهت انجام وظایف و مسئولیت‌های سازمان
۹. انجام دادن سایر وظایف و مسئولیت‌هایی که برای تکمیل پرونده‌های کیفری مطرح شده در سازمان و پیگیری آنها در مراجع ذیصلاح و محاکم قضایی لازم و ضروری است.

گروه مشاوران حقوقی

وظایف این مدیریت به شرح زیر است:

۱. دریافت دستورها و رویکردهای لازم و برنامه کاری از معاون حقوقی سازمان
۲. ارائه خدمات مشاوره در کلیه مسائل حقوقی به معاونت حقوقی، مدیران و کارشناسان این معاونت
۳. پاسخ به استعلام نهادها و تشکل‌های تحت نظارت، سازمان‌ها و مراجع خارج از سازمان
۴. ارائه مشاوره در زمینه ماهیت حقوقی و نحوه تشکیل نهادهای مالی موضوع قانون، مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های تأمین سرمایه و بهره‌برداری از آنها
۵. همکاری در تدوین اساسنامه نمونه بورس‌ها، کانون‌ها و نهادهای مالی و سایر نهادها و تشکل‌های تحت نظارت
۶. تطبیق پیش‌نویس دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها با قوانین و مقررات موجود
۷. شرکت در جلسات و مذاکرات مربوط به قراردادهای سازمان
۸. ارائه مشاوره در مورد دعاوی و پرونده‌های مهم
۹. تهیه و تنظیم کلیه قراردادهای سازمان
۱۰. انجام دادن اقدامات قانونی مربوط به املاک و مستغلات سازمان و نقل و انتقالات مربوط به آنها
۱۱. برگزاری جلسات مشاوره حقوقی با مدیران سازمان و نهادهای تحت نظارت
۱۲. ارائه مشاوره در زمینه ایجاد وحدت رویه حقوقی در مسائل مشترک

بین سازمان، بورس‌ها، کانون‌ها و نهادهای تحت نظارت
۱۳. همکاری در تهیه اسناد مناقصه و مزایده.

دبیرخانه هیئت داورى

به موجب قانون بازار اوراق بهادار، اختلافات ناشی از فعالیت حرفه‌ای بین کارگزاران، بازارگردانان، کارگزار / معامله‌گران، مشاوران سرمایه‌گذاری، ناشران و سایر اشخاص ذی‌ربط، در صورت عدم سازش در کانون‌ها، توسط هیئت داورى رسیدگی می‌شود. این هیئت دارای دبیرخانه‌ای است که در محل سازمان تشکیل می‌شود و در ارتباط مستقیم با معاونت حقوقی است. این دبیرخانه وظایف زیر را بر عهده دارد:

۱. تنظیم صورتجلسات هیئت داورى، ثبت، ضبط و نگهداری و بایگانی آنها
۲. اجرا و ابلاغ تصمیمات هیئت داورى
۳. بررسی درخواست‌های رسیدگی از لحاظ تکمیل واحراز سمت اصحاب دعوى
۴. رفع نقص و تشکیل پرونده‌های رسیدگی
۵. تکمیل پرونده و ارائه آن به هیئت داورى واختصاص شماره پرونده‌ها
۶. ثبت پرونده
۷. تعیین وقت رسیدگی
۸. دعوت از اصحاب دعوى و کارشناسان
۹. اخذ استعلام از واحدها و ادارات در داخل و خارج از سازمان در مورد پرونده‌ها
۱۰. تهیه سوابق صورتجلسات، مکاتبات و بایگانی صحیح و منظم

پرونده‌های هیئت داورى.

معاونت اجرایی

معاونت اجرایی با هدف رفع احتیاجات منابع مالی، انسانی، پشتیبانی و خدمات فناوری اطلاعات و نیز ارائه اطلاعات صحیح و قابل اطمینان مورد نیاز شکل گرفته است و به طور مشخص اجرای قوانین، دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و رویه‌های مصوب و وظایف محول شده از سوی هیئت مدیره سازمان را برعهده دارد.

مهمترین عامل موفقیت سازمانی، که همانا نیروی انسانی متخصص سازمان است، از طریق این معاونت جذب می‌شود و با استفاده از شیوه‌های نوین توانمندسازی نیروی انسانی، به روز بودن آنها تضمین می‌گردد. معاونت اجرایی از سه مدیریت به شرح زیر تشکیل شده است:

مدیریت مالی

وظایف اصلی این مدیریت به شرح زیر است:

۱. این واحد ضمن بررسی و مطالعه مداوم در وضع مالی سازمان با توجه به فعالیت‌های جاری و برنامه‌ریزی آتی و با در نظر گرفتن حداکثر کارایی و حداقل هزینه، پیشنهادهای و گزارش‌های لازم را به منظور بهبود بخشیدن به فعالیت‌ها به مدیریت سازمان ارائه می‌دهد و علل افزایش و کاهش هزینه‌های سازمان را نسبت به بودجه مصوب بررسی، و مبالغ موردنیاز منابع و مصارف را پیش‌بینی می‌کند.
۲. کنترل و بررسی دقیق کلیه پرداخت‌های سازمان، موجودی صندوق،

- بانک‌ها و تنخواه‌گردان‌ها، تنظیم ترازنامه، حساب عملکرد سود و زیان و سایر صورت‌های مالی سازمان به صورت شش‌ماهه و سالیانه، انجام‌دادن فعالیت‌های حسابداری از قبیل تهیه، تنظیم و نگهداری کلیه دفاتر، اسناد و مدارک و پرونده‌های مالی مربوط به صورت حساب‌های مختلف، رسیدگی به حساب‌های شرکت‌ها و پیمانکاران، کنترل حساب‌های حقوق و دستمزد کارکنان و محاسبه کسورات، حفظ کلیه امور مربوط به صندوق از قبیل اسناد بهادار، سپرده‌ها، چک‌ها و... را برعهده دارد.
۳. انجام‌دادن محاسبات و نگهداری حساب‌های بانکی و نقدی، مالیات و بیمه، حقوق و دستمزد، فوق‌العاده‌ها، کلیه معاملات ناشی از عملیات قانونی، مالی، استخدام و کلیه تعهدات جاری و دائمی بر حسب قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، قراردادهای و دستورات اداری
۴. تهیه و تنظیم بودجه سازمان
۵. انجام دادن سایر امور مالی مربوط به سازمان.

مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی

وظایف مهم این مدیریت عبارت‌اند از:

۱. تهیه و تنظیم طرح‌های مربوط به جذب، نگهداری و پرورش نیروی انسانی سازمان با توجه به نیازهای کمی و کیفی در این زمینه
۲. تهیه، تنظیم و اجرای برنامه‌های آزمون‌های استخدامی برای انتخاب کارکنان جدید یا برگزاری آزمون‌های مختلف برای کارکنان موجود
۳. اجرای برنامه‌های آموزشی برای کارکنان سازمان
۴. تهیه و تنظیم برنامه‌ها و شیوه‌های بهبود روش‌های انجام کار و بهینه‌سازی امور اجرایی واحدهای مختلف سازمان

۵. جمع‌آوری، گردآوری، ارزیابی، بررسی و تدوین استانداردها و شاخص‌های شرح وظایف مشاغل اصلی و پشتیبانی، اندازه‌گیری و ارزشیابی بازده کار و شناسایی و رفع موانع و عوامل بازدارنده
۶. انجام دادن امور جاری، اداری و استخدای سازمان از قبیل اقدامات لازم برای کارمندیابی، ترتیب برگزاری آزمون‌ها، تهیه و صدور احکام پرسنلی، صدور کارت‌های شناسایی، تهیه مقدمات پرداخت حقوق و مزایا، اعمال نظارت بر ورود و خروج کارکنان و انعکاس مراتب تأخیر و غیبت آنان، نگهداری پرونده‌های استخدای و بایگانی مدارک، احکام، اوراق و اسناد مربوط به کارکنان
۷. تهیه و تنظیم طرح‌های مربوط به نیروی انسانی سازمان در زمینه انتصاب‌ها، ترفیع‌ها و انتقال‌ها.

مدیریت فناوری اطلاعات

این مدیریت وظایف زیر را بر عهده دارد.

۱. یکپارچه‌سازی سیاست‌های فناوری اطلاعات در سازمان
۲. کمک به ارتقاء سطح فناوری اطلاعات در شرکت‌های سهامی بورس، سپرده‌گذاری مرکزی، کارگزاری‌ها و سایر نهادهای فعال مرتبط با بورس
۳. ایجاد بانک‌های اطلاعات جامع در سازمان
۴. ساماندهی سایت‌های اطلاع‌رسانی سازمان
۵. ارتقای سیستم نظارت الکترونیکی در بورس.

بورس‌ها و بازارها

بورس اوراق بهادار

بورس اوراق بهادار تهران در بهمن‌ماه سال ۱۳۴۶ بر پایه قانون مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۴۵ تأسیس شد. دوران فعالیت بورس اوراق بهادار را می‌توان به چهار دوره تقسیم کرد: دوره نخست (۱۳۵۷-۱۳۴۶)، دوره دوم (۱۳۶۷-۱۳۵۸)، دوره سوم (۱۳۸۳-۱۳۶۸) و دوره چهارم (از ۱۳۸۴ تاکنون)

دوره نخست (۱۳۵۷-۱۳۴۶)

بورس اوراق بهادار از پانزدهم بهمن سال ۱۳۴۶ فعالیت خود را با انجام دادن چند معامله بر روی سهام بانک توسعه صنعتی و معدنی آغاز کرد. در پی آن، شرکت نفت پارس، اوراق قرضه دولتی، اسناد خزانه، اوراق قرضه سازمان گسترش مالکیت صنعتی و اوراق قرضه عباس‌آباد به بورس تهران راه یافتند. در این دوره، گسترش فعالیت بورس اوراق بهادار بیشتر مرهون قوانین و مقررات دولتی بود که از جمله آنها می‌توان موارد زیر را برشمرد:

۱. تصویب قانون گسترش مالکیت سهام واحدهای تولیدی در اردیبهشت ۱۳۵۴، که به موجب آن مؤسسات خصوصی و دولتی موظف شدند به ترتیب ۴۹ درصد و ۹۴ درصد سهام خود را به شهروندان عرضه کنند؛
۲. تصویب قانون معافیت‌های مالیاتی برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۵۴.

طی ۱۱ سال فعالیت بورس تا پیش از انقلاب اسلامی در ایران، تعداد شرکت‌ها و بانک‌ها و شرکت‌های بیمه پذیرفته شده از ۶ بنگاه اقتصادی با ۲/۶ میلیارد ریال سرمایه در سال ۱۳۴۶ به ۱۰۵ بنگاه با بیش از ۲۳۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۵۷ افزایش یافت. همچنین، ارزش مبادلات

در بورس از ۱۵ میلیون ریال در سال ۱۳۴۶ به بیش از ۳۴ میلیارد ریال طی سال ۱۳۵۷ افزایش یافت.

دوره دوم (۱۳۶۷-۱۳۵۸)

در سال‌های پس از انقلاب اسلامی و تا پیش از نخستین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی، دگرگونی‌های چشمگیری در اقتصاد ملی پدید آمد که بورس اوراق بهادار تهران را نیز در بر گرفت. نخستین رویداد، تصویب لایحه قانون اداره امور بانک‌ها در تاریخ ۱۳۵۸/۳/۱۷ توسط شورای انقلاب بود که به موجب آن، بانک‌های تجاری و تخصصی کشور در چارچوب ۹ بانک شامل ۶ بانک تجاری و ۳ بانک تخصصی ادغام و ملی شدند. چندی بعد و در پی آن، شرکت‌های بیمه نیز در یکدیگر ادغام شدند و به مالکیت دولتی درآمدند. همچنین، تصویب قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران در تیرماه سال ۱۳۵۸ باعث شد که تعداد زیادی از بنگاه‌های اقتصادی پذیرفته شده در بورس از آن خارج شوند؛ به‌گونه‌ای که تعداد آنها از ۱۰۵ شرکت در سال ۱۳۵۷ به ۵۶ شرکت در پایان سال ۱۳۶۷ کاهش یافت.

حجم معاملات سهام در این دوره از ۳۴/۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۵۷ به ۹/۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۶۷ کاهش یافت و میانگین نسبت حجم معاملات سهام به GDP به کمترین میزان در دوران فعالیت بورس رسید که از مهمترین دلایل آن، شرایط جنگی و روشن نبودن خطوط کلی اقتصاد کشور بود. بدین ترتیب، در طی این سال‌ها بورس اوراق بهادار تهران دوران فترت خود را آغاز کرد که تا پایان سال ۱۳۶۷ ادامه یافت.

دوره سوم (۱۳۸۳-۱۳۶۸)

با پایان یافتن جنگ، در چارچوب برنامه پنج ساله اول توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تجدید فعالیت بورس اوراق بهادار تهران به عنوان زمینه‌ای برای اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی مورد توجه قرار گرفت.

بر این اساس، سیاستگذاران در نظر داشتند که بورس اوراق بهادار با انتقال پاره‌ای از وظایف تصدی‌های دولتی به بخش خصوصی، جذب نقدینگی و گردآوری منابع پس‌اندازی پراکنده و هدایت آنها به سوی مصارف سرمایه‌گذاری، در تجهیز منابع توسعه اقتصادی و انگیزش مؤثر بخش خصوصی برای مشارکت فعالانه در فعالیت‌های اقتصادی، نقش مهم و اساسی داشته باشد. در هر حال، گرایش سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصادی به استفاده از ساز و کار بورس، افزایش چشمگیر شمار شرکت‌های پذیرفته شده و افزایش حجم فعالیت بورس تهران را در برداشت؛ به گونه‌ای که حجم معاملات از ۹/۹ میلیارد ریال سال ۱۳۶۷ به ۱۰۴،۲۰۲ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۸۳ رسید و تعداد بنگاه‌های اقتصادی پذیرفته شده در بورس تهران از ۵۶ شرکت به ۴۲۲ شرکت افزایش یافت.

در این دوره، دولت مجموعه‌ای از قوانین و مقررات را در جهت گسترش بورس اوراق بهادار وضع کرد که تأثیر به‌سزایی در افزایش حجم معاملات داشت؛ از جمله:

۱. تبصره ۳۵ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور که در آن به وظیفه دولت نسبت به تعیین تکلیف همه شرکت‌های بخش دولتی از راه ادغام و گذاری و فروش سهام به بخش‌های خصوصی و تعاونی اشاره شده بود.
۲. ماده ۹۴ قانون برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۷۹) که براساس آن شورای بورس موظف شد کارهای لازم برای ایجاد شبکه رایانه‌ای بازار سرمایه ایران را به منظور انجام گرفتن دادوستد الکترونیک اوراق بهادار در سطوح ملی و پوشش دادن به خدمات اطلاع‌رسانی در سطح ملی و

بین‌المللی انجام دهد. همچنین، براساس ماده ۹۵ برنامه سوم توسعه، شورای بورس مجاز شد که به راه‌اندازی بورس‌های منطقه‌ای در سطح کشور اقدام کند و راهکارهای لازم را برای قابل معامله شدن دیگر ابزارهای مالی در بورس اوراق بهادار فراهم آورد.

از سال ۱۳۶۹ محاسبه شاخص قیمت سهام (تپیکس) در بورس اوراق بهادار تهران آغاز شد که مقدار آن از ۴۷۲ واحد در سال ۱۳۷۰ به ۱۲,۱۱۳ واحد در سال ۱۳۸۳ رسید.

دوره چهارم (از سال ۱۳۸۴ تاکنون)

در سال ۱۳۸۴، نمانگرهای مختلف فعالیت بورس اوراق بهادار در ادامه روند حرکتی نیمه دوم سال ۱۳۸۳، همچنان تحت تأثیر رویدادهای مختلف داخلی و خارجی و افزایش بی‌رویه شاخص‌ها در سال‌های قبل، روندی کاهشی داشتند و این روند، به جز دوره کوتاهی، در آذرماه تا پایان سال، درخور توجه بود. به هر حال، از آذرماه سال ۱۳۸۴ سیاست‌ها و تلاش دولت و سازمان بورس باعث کند شدن سرعت روند کاهشی معیارهای فعالیت بورس شد. در حالی که شاخص کل در پایان سال ۱۳۸۴ به ۹,۴۵۹ واحد رسیده بود، طی سال ۱۳۸۵ از مرز ۱۰,۰۰۰ واحد گذشت و در نهایت، در پایان سال مذکور ۹,۸۲۱ واحد را تجربه کرد. همچنین، کاهش چشمگیر معاملات سهام در سال ۱۳۸۴ با توجه به اقدامات مؤثر یادشده در سال ۱۳۸۵ به تعادل نسبی رسید؛ به نحوی که ارزش معاملات سهام و حق تقدم در سال ۱۳۸۴ در حدود ۵۶,۵۲۹ میلیارد ریال و در سال ۱۳۸۵ معادل ۵۵,۶۴۵ میلیارد ریال ارزیابی شد. تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار از ۴۲۲ شرکت در پایان سال ۱۳۸۳ به ۴۳۵ شرکت در پایان سال ۱۳۸۵ افزایش یافت. بعضی رویدادهای اساسی این دوره عبارت‌اند از:

- تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در اول آذرماه
۱۳۸۴

- تشکیل شورای عالی بورس و اوراق بهادار

- تشکیل سازمان بورس و اوراق بهادار

- تشکیل شرکت بورس اوراق بهادار تهران (سهامی عام)

- تشکیل شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه.

شرکت بورس اوراق بهادار تهران (سهامی عام) به موجب قانون بازار اوراق
بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ تأسیس شده است.

مجوزها و مراحل تشکیل شرکت به شرح زیر است:

- شماره مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار ۱۲۱/۳۳۵ - ۱۳۸۵/۶/۲۱

- تاریخ پذیره‌نویسی عمومی ۱۳۸۵/۷/۲

- تشکیل مجمع عمومی مؤسس ۱۳۸۵/۷/۲۰

- تاریخ تأسیس و ثبت ۲۸۶۵۰۲ - ۱۳۸۵/۹/۱۵

- آغاز فعالیت راهاندازی ۱۳۸۵/۸/۲۵

- آغاز فعالیت اجرایی ۱۳۸۵/۱۰/۰۱

- آغاز فعالیت عملیاتی ۱۳۸۵/۱۱/۰۱

در جدول زیر ساختار و مقررات معاملات و شرایط پذیرش در بورس اوراق
بهادار تهران خلاصه شده است:

بورس تهران در یک نگاه

معاملات	
روزهای فعالیت	شنبه تا چهارشنبه
زمان جلسه معاملاتی	۹:۰۰ تا ۱۲:۰۰
سیستم معاملات	سیستم معاملات خودکار - مبتنی بر سفارش
مکانیسم معاملاتی	حراج آغازین / معاملات پیوسته
بازارساز	بازار دوم، اجباری - بازار اول، اختیاری
اوراق بهادار قابل معامله	سهام عادی، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، اوراق اجاره و قرارداد آتی مبتنی بر سهام
واحد پول	ریال
اطلاعات در دسترس (online)	قیمت‌ها (آغازین، کم‌ترین، بیش‌ترین و پایانی)، شاخص‌ها، اطلاعات شرکت‌ها، حجم معاملات، مظنه‌ها
سپرده گذاری، تسویه و پایاپای	
سپرده‌گذاری و تسویه	شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه
دوره تسویه	T + ۳
تسویه (Settlement)	تسویه وجوه در سطح کارگزار، تسویه اوراق بهادار به صورت غیر فیزیکی در سطح مشتری
پایاپای (Clearing)	خالص چندجانبه
فروش استقرامی (Short selling)	وجود ندارد
اوراق بهادار قابل معامله	سهام عادی، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، اوراق اجاره و قرارداد آتی مبتنی بر سهام
واحد پول	ریال
اطلاعات در دسترس (online)	قیمت‌ها (آغازین، کم‌ترین، بیش‌ترین و پایانی)، شاخص‌ها، اطلاعات شرکت‌ها، حجم معاملات، مظنه‌ها
مالیات	
سود نقدی	مالیات ندارد
عایدی سرمایه	مالیات ندارد
نقل و انتقال (فروشنده)	۰/۵ درصد

کارمزدهای معاملات و مالیات			
جمع درصد	فروشنده (درصد)	خریدار (درصد)	
۰/۱	۰/۰۶	۰/۰۴	سازمان
۰/۱۴	۰/۰۸۴	۰/۰۵۶	بورس
۰/۸	۰/۴	۰/۴	کارگزار
۰/۰۱	۰/۰۰۶	۰/۰۰۴	سپرده‌گذاری
۱/۰۵	۰/۵۵	۰/۵	جمع

مالیات	
شرکت سهامی عام	ساختار حقوقی
خودتنظیم گر- با نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار	مقررات
۴	دامنه نوسان
میانگین وزنی با احتساب حجم مینا	تعیین قیمت پایانی
وجود دارد (بر اساس آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی)	امکان سرمایه‌گذاری خارجی

بازار دوم	بازار اول		بازار
	فرعی	اصلی	تابلو
۳۰	۱۰۰	۲۰۰	حداقل سرمایه (میلیارد ریال)
۳	۳	۳	حداقل تعداد سال‌های فعالیت (سال)
۱۰	۱۵	۲۰	حداقل نرخ شناوری سهام (درصد)
۲۵۰	۷۵۰	۱۰۰۰	حداقل تعداد سهامداران (سهامدار)
۱	۲	۳	حداقل دوره فعالیت توأم با سودآوری (دوره مالی منتهی به پذیرش)
۱۵	۲۰	۳۰	نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها (درصد)

بازار کالا

نیاز به ایجاد بازاری متشکل و سازمان یافته برای تقابل آزاد عرضه و تقاضا و دستیابی به آثار مثبت آن در اقتصاد، دولت و مجلس شورای اسلامی را بر آن داشت تا بستر قانونی لازم برای تأسیس و راه‌اندازی بورس‌های کالایی را در ایران فراهم سازند. به این ترتیب، با تصویب بند ج ماده ۹۵ قانون برنامه سوم و بند الف ماده ۱۵ قانون برنامه چهارم، شورای عالی بورس موظف به تشکیل و گسترش بورس‌های کالایی در ایران شد.

در پی این امر، بورس فلزات در شهریور ماه سال ۸۲ به عنوان اولین بورس کالای کشور فعالیت خود را آغاز کرد و پس از آن نیز بورس کالای کشاورزی در شهریور ماه سال ۸۳ شروع به فعالیت کرد.

سپس براساس مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار و قانون جدید بازار اوراق بهادار، در آذر ماه سال ۸۵ موجبات تشکیل شرکت بورس کالای ایران با ادغام بورس فلزات و کشاورزی فراهم شد و پس از پذیره‌نویسی و برگزاری مجمع عمومی، شرکت بورس کالای ایران از ابتدای مهر ماه سال ۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد.

در ادامه فعالیت بورس کالای ایران، هیئت دولت در بهمن ماه سال ۸۶ بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی با راه‌اندازی بورس نفت خام و فرآورده‌های نفتی طی ۲ مرحله موافقت کرد. همسو با این اقدامات، در مرحله اول بورس فرآورده‌های نفت و پتروشیمی توسط شرکت بورس کالای ایران در تاریخ ۲۸ بهمن ۸۶ در منطقه آزاد کیش راه‌اندازی شد. سپس به منظور انجام معاملات صادراتی، تالار معاملات بین‌المللی نفت، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی بورس در چهارم آبان ماه ۸۸ در جزیره کیش مورد بهره‌برداری قرار گرفت که گامی بلند در جهت راه‌اندازی بورس نفت است. در

حال حاضر ۸ شرکت خارجی از عربستان، آذربایجان، قطر، چین و کره جنوبی محصولات خود را در رینگ صادراتی کیش به متقاضیان عرضه می کنند و قرار است در این رینگ بیش از ۱۳۰ قلم کالا در ۸ گروه معامله شود. علاوه بر این، تاکنون محصولات ۸۵ شرکت داخلی و ۳۶ شرکت خارجی در زمینه فلزات و کشاورزی در بورس کالای ایران پذیرش شده است که قابل دادوستد در بورسند.

در همین حال، اگرچه کارگزاران خارجی هم اکنون از طریق کارگزاران ایرانی در بورس کالای ایران فعال اند، به زودی امکان حضور مستقیم کارگزاران خارجی نیز، که نقش مؤثری در توسعه این بازار دارند، فراهم خواهد شد. هم‌اکنون بورس کالای ایران با بیش از ۶ سال تجربه، به داد و ستد انواع محصولات صنعتی، نفتی، پتروشیمی و کشاورزی در قالب معاملات نقد، نسبه، سلف و آتی مشغول است و راه‌اندازی معاملات سایر ابزارهای مشتقه، از جمله قراردادهای اختیار معامله، را نیز در برنامه‌های توسعه‌ای خود دارد.

اهداف بورس کالای ایران

از آنجا که بورس‌های کالا به عنوان نهادهایی سازمان یافته برای داد و ستد قانونمند و نیز توسعه بازار سرمایه و بخش‌های مختلف اقتصادی به شمار می‌روند، نتایج عملکرد آنها می‌تواند تأثیر چشمگیری بر عملکرد بخش‌های تولید، توزیع، مصرف و در نتیجه افزایش رفاه اقتصادی جوامع داشته باشد؛ چرا که بورس کالا تجلی‌گاه خواسته‌های تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان است و در این بازار است که همه فعالان، نیازهای خود را در فضایی رقابتی، شفاف و قانونمند مطرح می‌کنند.

از مهمترین اهداف و آثار بورس کالا می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. ایجاد بازاری قانونمند و سازمان یافته برای تسهیل دادوستد کالاها
۲. ساماندهی بازار کالاها از طریق مکانیزم اجرایی ناظر بر تعهدات و تضمین منافع طرفین معامله
۳. کشف شفاف قیمت کالاها براساس تعامل و تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار
۴. برقراری امکان اعمال مدیریت ریسک در بازار
۵. امکان انجام دادن معاملات نقد، نسیه، سلف، آتی و اختیار با استفاده از ابزارهای نوین مالی
۶. توسعه سرمایه‌گذاری و فراهم سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش
۷. اطلاع رسانی درباره وضع بازار داخلی و خارجی کالاهای پذیرش شده به منظور افزایش سطح دانش فعالان بازار.

کالاهای قابل معامله در بورس کالای ایران

براساس مصوبات هیئت پذیرش در حال حاضر کالاهای صنعتی، نفتی، پتروشیمی و کشاورزی زیر در این بورس قابل معامله‌اند:

فراورده‌های نفت و پتروشیمی

۱. **گروه قیر:** انواع قیر شامل قیر ۷۰/۶۰، قیر ۱۰۰/۸۵، قیر ۲۵۰ MC و قیرامولسیون
۲. **گروه مواد شیمیایی:** متواتیلن گلیکول، دی اتیلن گلیکول، تری اتیلن گلیکول، اسید سولفوریک، منومر وینیل استات، ایزوبوتانول، دواتیل هگزانول، اسیدسولفوریک، اکسوالکلها، اتانول آمین، سودکاستیک،

الکیل بنزن خطی (LAB)، پارازایلین، اورتوزایلین، متانول، بنزن، کربنات سدیم (سنگین و سبک)، اسید کلریدریک، اسید نیتریک، برش سنگین (نفتالین دار، کروود، کوئینچ)، اکریلو نیتریل بوتادین استایرین (ABS)، گوگرد گرانوله، جوش شیرین، انواع حلال‌ها، اوره صنعتی، آمونیاک (گاز، محلول)، آب ژاول، آروماتیک سنگین، ۱ و ۳ بوتادین، پلی کربنات، بنزین پیرولیز، پنتان پلاس، رافینیت C۴

۴. **گروه پلیمر:** انواع پلی اتیلن، پلی پروپیلن، استایرن بوتادین رابر (SBR)، پلی وینیل کلراید (PVC)، پلی استایرن و پلی بوتادین رابر، کریستال ملامین، رزین اپوکسی، استایرن منومر، دی آمونیم فسفات، اسید ترفتالیک

۴. **گروه اکستراکت:** انواع اکستراکت به صورت فله و بشکه

۵. **گروه روغن:** انواع روغن پایه، اسلاگ واکس و پارافین واکس

۶. **گروه نفتا:** نفتای سنگین، نفتای سبک

۷. **گروه دوده:** دوده صنعتی

۸. **گروه گازها و خوراکیها:** آرگون، گاز مایع صنعتی، گاز بوتان، گاز

پروپان

برای کسب اطلاعات بیشتر به وبسایت رسمی شرکت به نشانی

<http://www.ime.co.ir> مراجعه کنید.

انواع قراردادهای قابل معامله در بورس کالا

تمامی دادوستدها در بورس کالا در قالب قراردادهای استاندارد شده انجام می‌گیرند و به طور کلی ۵ نوع قرارداد برای داد و ستد هر کالا وجود دارد:

۱. **قرارداد نقدی (spot)**

در این قرارداد، خریدار کل مبلغ قرارداد را به علاوه کارمزد کارگزار به صورت نقد پرداخت می‌کند. فروشنده نیز حداکثر ظرف سه روز، کالای مورد معامله را به خریدار تحویل می‌دهد.

۲. قرارداد سلف (forward)

در این قرارداد، کل مبلغ در زمان انجام معامله توسط خریدار پرداخت می‌گردد و فروشنده متعهد می‌شود که در تاریخ مشخص و زمان معین کالا را به خریدار تحویل دهد.

۳. قرارداد نسبه (credit)

قراردادی است که در آن کالا به صورت فوری به خریدار تحویل داده می‌شود و بهای آن در تاریخ سررسید، به فروشنده پرداخت می‌گردد.

۴. قرارداد آتی

قراردادی است که خریدار و فروشنده تعهد می‌کنند در سررسید تعیین شده، مقدار معینی از دارایی پایه را به قیمتی که در زمان انعقاد قرارداد تعیین می‌شود، معامله کنند.

بازار آتی

بررسی برنامه‌های گذشته بورس تهران، حاکی از آن است که ایده ایجاد بازار مشتقه از سال‌های گذشته یکی از دغدغه‌های مهم مسئولان بورس بوده است. حتی در سال ۱۳۷۸، این مسئله به عنوان یکی از اولویت‌های توسعه‌ای بورس تهران مطرح شد و مطالعات گسترده‌ای هم در مورد راهکارهای موجود برای راه‌اندازی این بازار انجام گرفت که نتایج آن به‌نوعی پایه و اساس راه‌اندازی بورس کشاورزی شد. اما به طور مشخص، ایده راه‌اندازی بازار آتی سهام مربوط به سال ۱۳۸۷ است.

در این سال، ایجاد بازار مشتقه به عنوان یکی از برنامه‌های عملیاتی بورس در دستور کار قرار گرفت و مطالعات امکان‌سنجی آن شروع شد. براساس این مطالعه، مشخص شد که با توجه به موانع شرعی ابزار مشتقه مبتنی بر شاخص، قرارداد آتی مبتنی بر سهام گزینه مناسبی برای آغاز فعالیت بازار مشتقه است؛ زیرا برای سرمایه‌گذار درک قراردادهای آتی نسبت به قراردادهای اختیار معامله ساده‌تر است و به دلیل استفاده از این قرارداد در بورس کالا، سرمایه‌گذار با این قراردادها آشنا ترند. فرایندهای مدیریت ریسک و تسویه در قراردادهای آتی ساده‌تر از قراردادهای اختیار معامله است و سرمایه‌گذاران خرد نیز در این بازار حضور فعال‌تری دارند. بنابراین، فرایند اجرایی راه‌اندازی بازار بر قرارداد آتی سهم متمرکز شد و از سال ۱۳۸۸، دریافت مجوزهای لازم از کمیته فقهی، شورای عالی بورس و اوراق بهادار و سازمان بورس و اوراق بهادار پیگیری شد و در کنار آن، ساختار اجرایی بازار و مقررات مورد نیاز تدوین و به سازمان ارائه شد.

نحوه انجام دادن معاملات بدین صورت است که در ابتدا تعدادی سهم (به عنوان دارایی پایه) مشخص می‌شود و خریدار یا فروشنده در قراردادی تعهد به خرید یا فروش همین تعداد سهم در تاریخی معین در آینده می‌کنند. در قرارداد خرید یا فروش، تمامی اطلاعات (نحوه تحویل، آخرین روز معاملات و...) درج می‌شود تا بازار این سهم آغاز گردد. در این بازار، دامنه نوسان وجود دارد و معاملات براساس قیمت بازار نقدی و انتظارات سرمایه‌گذاران صورت می‌گیرند. این معاملات هر روز توسط اتاق پایاپای تسویه می‌شوند؛ به این ترتیب که متناسب با تغییرات قیمت، سود یا زیانی محاسبه و به حساب خریدار یا فروشنده واریز می‌گردد.

همچنین، خریداران و فروشندگان می‌توانند طی دوره، خرید و فروش خود را انجام دهند و از بازار خارج شوند یا تا سررسید قرارداد صبر کنند تا معامله

صورت گیرد.

در دستورالعمل معاملات قرارداد آتی سهام آمده است، اگر شخصی در پایان دوره معاملات تعهد به فروش سهم کند، باید آن سهم را در کد معاملاتی اصلی خود در بازار داشته باشد.

در این شرایط، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، در روز آخر معاملات، کد سهام فروشنده یا تعهد به فروش بازار آتی را در بازار نقدی مسدود، و به نام خریدار منتقل می‌کند.

کارکرد این معاملات پوشش ریسک بازار است. به سرمایه‌گذاران توصیه می‌شود که در خرید و فروش اوراق آتی از هر دو روش بنیادی و تکنیکی در کنار هم استفاده کنند؛ زیرا کوچک‌ترین اشتباه منجر به از دست رفتن سرمایه زیادی می‌شود.

سرمایه‌گذاری در بازار آتی فعال (دینامیک) است و سرمایه‌گذاران باید به‌صورت لحظه‌ای روند بازار را دنبال کنند. تنها به سرمایه‌گذاران حرفه‌ای، که زمان، انرژی و دانش کافی دارند، توصیه می‌شود که وارد این بازار پرریسک شوند؛ زیرا سرمایه‌گذاران این بازار تنها در صورتی متضرر نمی‌شوند که عکس‌العمل‌های سریع داشته باشند.

فرا بورس ایران

با تصویب قانون بازار اوراق بهادار در آذرماه سال ۱۳۸۴ توسط مجلس محترم شورای اسلامی، جایگاهی برای این نوع بازارها، که پیش از این وجود نداشت، در قانون دیده شد. لذا مسئولان سازمان بورس و اوراق بهادار، فعالیت خود را در زمینه مطالعات اولیه تا راه‌اندازی این بازار در قالب گروهی از کارشناسان اداره نظارت بر بازار سازمان، ریاست اداره امور بورس‌ها و بازارها و معاونت

نظارت بر بورس‌ها و ناشران آغاز کردند. پس از گذشت ۲ سال انجام مطالعات تخصصی و تطبیقی و همچنین بومی سازی سازوکار بازارهای خارج از بورس سایر کشورها، در نهایت پیشنهاد تأسیس بازاری خارج از بورس به نام "شرکت فرابورس ایران" توسط سازمان به شورای عالی بورس ارائه شد. شورای عالی بورس نیز با اکثریت آراء به صدور مجوز فعالیت این تشکل خود انتظام رأی داد و این شرکت در نهایت در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۶ به طور رسمی توسط وزیر محترم اقتصاد و رئیس شورای عالی بورس و اوراق بهادار افتتاح شد.

اهداف شرکت فرابورس ایران

فرابورس یک بازار اوراق بهادار رسمی و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار است که به منظور توسعه صدور و مبادله ابزارهای مالی و پوشش دادن خلأهای ناشی از دسترسی نداشتن بخش عمده‌ای از صاحبان صنایع به بازار سرمایه تشکیل شده است. محرومیت طیف وسیعی از بنگاه‌های اقتصادی از تأمین مالی در بازار سرمایه و وابستگی شرکت‌های دولتی یا خصوصی به تأمین مالی از طریق سهامداران عمده یا اخذ تسهیلات از شبکه بانکی، منشا ایجاد این بازار اوراق بهادار جدید به حساب می‌آید.

با توجه به نیازمندی‌های کنونی بازار سرمایه، اهداف و راهبرد (استراتژی) فعالیت فرابورس ایران به گونه‌ای طراحی شده است که بخش عمده‌ای از متقاضیان منابع مالی امکان بهره‌مندی از مزایای آن را داشته باشند و مهمترین ویژگی آن، سهولت رویه‌ها در مراحل پذیرش و انجام معاملات اوراق بهادار است.

تلاش در جهت رشد و اعتلای بازار سرمایه، تنوع بخشی به محصولات بازار سرمایه، اعطای فرصت جدید به صاحبان صنایع نوپا و نیازمند به منابع مالی،

افزایش مشارکت‌های مردمی و بالا بردن سهم دارایی‌های مالی در سبد سرمایه‌گذاری‌ها، رسالت فرابورس ایران محسوب می‌شود. از جمله مهمترین مزایای پذیرش شرکت‌ها در فرابورس ایران، به شرح زیر است:

- تامین مالی آسان و ارزان
- افزایش قابلیت نقدشوندگی سهام
- بهره‌مندی از معافیت مالیاتی شرکت‌های پذیرفته شده در فرابورس
- نقل و انتقال سهام به‌صورت آسان، سریع و کم هزینه
- شفافیت و اعتبار قیمت سهام به واسطهٔ مبادله در فرابورس
- اطلاع‌رسانی هماهنگ و عادلانه به سرمایه‌گذاران بالفعل و بالقوه
- بهره‌گیری از امکان وثیقه گذاری سهام و اخذ تسهیلات بانکی به شکلی ساده‌تر
- معرفی شرکت و محصولات به طیف وسیعی از اقشار جامعه و افزایش اعتبار شرکت
- صدور اوراق مشارکت و گواهی سپرده
- پیش‌بینی فرایند سادهٔ خروج از فرابورس.

بازارهای فرابورس

براساس دستورالعمل پذیرش، عرضه و نقل و انتقال اوراق بهادار در فرابورس، ۵ بازار مجزا با کارکردهای متنوع برای پذیرش و عرضهٔ انواع اوراق بهادار و ابزار مالی در فرابورس ایجاد شده است. در بازارهای اول و دوم، معاملات سهام شرکت‌های سهامی عام انجام می‌گیرد. در بازار سوم (بازار عرضه)، عرضهٔ اوراق بهاداری مانند سهام شرکت‌های سهامی، حق تقدم سهام، پذیرهنویسی سهام

و سایر اوراق بهادار انجام می‌گیرد. در بازار ابزارهای نوین مالی، کلیه ابزارهای مالی به استثنای سهام و حق تقدم خرید سهام، که به تأیید شورای عالی بورس رسیده، قابل پذیرش و معامله است؛ مانند انواع اوراق مشارکت، انواع گواهی سرمایه‌گذاری و انواع صکوک. بازار پایه، به عنوان پنجمین بازار فرابورس، در جهت اجرای بند «ب» ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم توسعه ایجاد شده است و تنها نقل و انتقال سهام سایر شرکت‌های سهامی عام را که امکان پذیرش در یکی از بازارهای بورس یا فرابورس را ندارند، انجام می‌دهد.

زیرساخت فناوری اطلاعات

شرکت مدیریت فناوری بورس اوراق بهادار

شرکت مدیریت فناوری بورس تهران (سهامی خاص) براساس اظهارنامه و اساسنامه شرکت در تاریخ ۱۳۷۳/۰۳/۱۱ و تحت شماره ۱۰۵۲۹۹ و با نام قبلی "شرکت خدمات بورس تهران" در اداره ثبت شرکت‌های تهران به ثبت رسیده و در تاریخ ۱۳۷۳/۰۳/۱۶ از لحاظ مراحل اداری و قانونی و امضای ذیل ثبت تکمیل و جهت اطلاع عموم در روزنامه رسمی کشور و نیز روزنامه کثیرالانتشار آگهی شده است. نام شرکت از تاریخ ۱۳۸۵/۶/۲۵ به "شرکت مدیریت فناوری بورس تهران" تغییر یافت.

موضوع فعالیت شرکت:

۱. ارائه انواع خدمات تخصصی، فنی و مشاوره‌ای در زمینه‌های مختلف پردازش داده‌ها و اطلاعات مالی و اقتصادی و کاربرد رایانه شامل سخت‌افزار، نرم‌افزار، شبکه‌های رایانه‌ای و سامانه‌های کاربردی رایانه‌ای و همچنین بهینه‌سازی و پیاده‌سازی روش‌های عملیاتی، مدیریتی و رایانه‌ای

در معاملات انواع اوراق بهادار و ابزارهای گوناگون مالی به تمامی فعالان و ذی‌نفعان در بازار سرمایه و اوراق بهادار، شامل تمام مواردی که در قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ آمده است و نیز سایر شخصیت‌های حقیقی و حقوقی؛

۲. تولید، بهینه‌سازی، بومی‌سازی، پیاده‌سازی، خرید و فروش سامانه‌های انفورماتیک در داخل و خارج از کشور؛

۳. فعالیت در زمینه دریافت و ساماندهی داده‌های مالی و استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات برای پردازش و تبدیل آنها به اطلاعات تخصصی؛

۴. مدیریت، نظارت، نگهداری و راهبری سامانه‌های انفورماتیک در داخل و خارج از کشور؛

۵. مشارکت در سایر شرکت‌ها از طریق تاسیس یا تعهد سهام شرکت‌های جدید یا خرید یا تعهد سهام شرکت‌های موجود و نیز پذیرش عضویت در نهادها، کانون‌ها و مجامع داخلی و بین‌المللی مرتبط که در ارتباط با موضوع فعالیت شرکت باشند؛

۶. ارائه آموزش‌های حرفه‌ای و کاربردی به ذی‌نفعان و فعالان بازار سرمایه.

شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس

اطلاعات گران‌بهارترین دارایی در بازار سرمایه است. در حقیقت، بخش عمده‌ای از پیکره ارکان بازار سرمایه، شامل سازمان بورس و اوراق بهادار، بورس اوراق بهادار تهران، بورس کالا و نهادهای مالی و شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و غیره، به صورت پیوسته و دائمی به تولید اطلاعات مشغول است. با این حال، توزیع اطلاعات اهمیت بیشتری دارد. بر این اساس، شرکت اطلاع‌رسانی بورس

با همین وظیفه و به منظور توزیع سریع و متقارن اطلاعات در میان فعالان بازار سرمایه از نیمه دوم سال ۸۳ آغاز به کار کرده است. شرکت اطلاع‌رسانی بورس تهران به منظور دسترسی به اهداف زیر در تاریخ ۱۳۸۳/۴/۲۷ تأسیس و در مورخ ۱۳۸۳/۶/۵ در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری تهران به ثبت رسید.

۱. طراحی، بهینه‌سازی و راه‌اندازی پیشرفته‌ترین سازوکارهای اطلاع‌رسانی و منطبق با استانداردهای جهانی در بازار سرمایه ایران
۲. فعالیت رسانه‌ای و ارتباط سازمان‌یافته و بهینه با رسانه‌ها
۳. توسعه انتشارات و اطلاع‌رسانی الکترونیکی برای گسترش دامنه اطلاع‌رسانی و آموزش در بازار سرمایه
۴. توسعه آموزش‌های مستقیم و غیرمستقیم در زمینه بازار سرمایه
۵. گسترش فرهنگ سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی
۶. ارائه تمامی خدمات اطلاع‌رسانی در حوزه بورس و بازار سرمایه ایران
۷. ایجاد تمرکز مدیریت در اطلاع‌رسانی بازار سرمایه و مدیریت متمرکز در اطلاع‌رسانی منسجم، شفاف، سریع و متقارن.

فعالیت‌ها

طبق ماده ۲ اساسنامه، حوزه فعالیت شرکت اطلاع‌رسانی بورس تهران به شرح زیر است:

۱. ارائه خدمات تخصصی و مشاوره‌های برای سازمان بورس اوراق بهادار و دیگر سازمان‌ها و نهادهای مالی علاقه‌مند به طراحی، بهینه‌سازی و راه‌اندازی سازوکارهای اطلاع‌رسانی
۲. ارائه خدمات روابط عمومی و ارتباط با رسانه‌ها و عموم مردم در جهت دستیابی به اهداف نهادهای بازارهای مالی

۳. طراحی و راه‌اندازی سایتهای اینترنتی و رایانه‌ای به منظور گسترش فعالیت‌های اطلاع‌رسانی
۴. تعریف، تأیید و نظارت بر برگزاری دوره‌های آموزشی از طریق عضویت در کمیته راهبری آموزش و انجام امور دبیرخانه‌ای کمیته مزبور
۵. راه‌اندازی و اداره نمایشگاه‌ها و سمینارهای تخصصی
۶. تهیه لوح‌های فشرده آموزشی و اطلاع‌رسانی
۷. دریافت تسهیلات اعتباری از بانک‌ها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی
۸. مشارکت در سایر شرکتها از طریق تأسیس یا تعهد سهام شرکت‌های جدید یا خرید یا تعهد سهام شرکت‌های موجود که در ارتباط با موضوع فعالیت شرکت‌اند.
۹. اطلاع‌رسانی الکترونیکی
۱۰. انتشارات
۱۱. برگزاری همایش‌ها
۱۲. سایر عملیات و معاملات مجاز مالی، خدماتی و تجاری که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم با هر یک از موضوعات شرح داده شده در بالا مربوط باشد.

پایگاه اطلاع‌رسانی بازار سرمایه ایران (سنا)

در ابتدای سال ۱۳۸۵، بازار سرمایه ایران در حوزه اطلاع‌رسانی ضعف‌های فراوان داشت و فقدان یک پایگاه رسمی و جامع خبری و اطلاع‌رسانی در این حوزه باعث ایجاد مشکلات بسیاری شده بود. انتشار اخبار رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان متولی بازار سرمایه ایران و اطلاع‌رسانی منسجم و یکپارچه و ایجاد پایگاه جامع خبری برای اطلاع‌رسانی رسمی تمامی ارکان بازار، چه در حوزه سازمانی، چه در حوزه بورس‌های اوراق بهادار و کالایی و

چه در حوزه نهادهای مالی و شرکت‌های پذیرفته شده، از اولین نیازهایی بود که این شرکت در ساختار مدیریتی جدید از اوایل تیرماه سال ۱۳۸۵ طراحی، راه‌اندازی و روزآوری آن را آغاز کرد و اینک این نهاد پس از گذشت مدت کوتاهی از آغاز اولین مرحله طراحی به جامع‌ترین، کامل‌ترین، موثقت‌ترین و روزآمدترین پایگاه خبری بازار سرمایه ایران تبدیل شده است. آخرین اطلاعات مربوط به بازار سرمایه ایران، اعم از مصاحبه‌های خبری، اطلاعیه‌های بازار سرمایه، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، آخرین انتشارات، آخرین اطلاعات بازار اولیه، بریده جراید الکترونیکی روزانه بازار سرمایه، آخرین اطلاعات مربوط به بورس‌های اوراق بهادار، کالا و بورس‌های مناطق و بورس‌های بین‌المللی، اطلاعات کارگزاران، حساب‌رسان معتمد، قوانین و مقررات، گزارش‌های صوتی و تصویری و گزارش صوتی روزانه آمار معاملات، آرشیو کامل و جامع از تمامی اطلاعات ذکر شده، اخبار و اطلاعات مربوط به ماهنامه بورس، آخرین مقالات، آرشیو کامل و جامع از اخبار و اطلاعات منتشر شده بر روی سایت‌های مرتبط، خبرگزاری‌ها و روزنامه‌ها و... در این سایت طراحی، راه‌اندازی و روزآوری شده است.

برای مشاهده محتوای سایت به نشانی <http://www.sena.ir> مراجعه کنید.

تالار مجازی بورس ایران

تالار مجازی بورس ایران توسط شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس وابسته به سازمان بورس و اوراق بهادار و با هدف آموزش و آشنا کردن علاقه‌مندان سرمایه‌گذاری در بازار بورس ایران با سازوکار مناسب سرمایه‌گذاری در بورس راه‌اندازی شده است. برای فعالیت در این تالار، کاربران نه‌نیاز به پول دارند و نه ضرر خواهند کرد. اهداف اصلی این سامانه، آموزش عملی

سرمایه‌گذاری در بورس است. قیمت‌ها، شاخص‌ها و سایر اطلاعات در تالار مجازی، واقعی و منطبق با شرایط واقعی بازار است؛ به‌طوری که گویی کاربر واقعاً در حال سرمایه‌گذاری در بورس است. تالار مجازی بورس به نشانی <http://www.irvex.ir> در دسترس است.

بورس همراه

بورس همراه نرم‌افزاری برای نصب در تلفن‌های همراه است که آمار و اطلاعات بازار سرمایه را از طریق تلفن همراه در اختیار کاربر قرار می‌دهد. کاربران با ارسال پیام کوتاه میتوانند اطلاعات دلخواه خود در مورد قیمت سهم، شاخص، صندوق‌ها و سایر اطلاعات ایستا و پویا را دریافت کنند. برای آگاهی بیشتر و آشنایی با نحوه نصب نرم‌افزار یادشده به نشانی <http://www.mpbilebourse.ir> مراجعه فرمایید.

شرکت فناوران بازار سرمایه

برای افزایش شفافیت اطلاعات در بازار سرمایه و کاهش فاصله زمانی بین تهیه اطلاعات تا انعکاس آن به عموم، ایجاد سامانه یکپارچه گردآوری و انتشار الکترونیکی اطلاعات از آبان ماه ۱۳۸۵ در دستور کار سازمان بورس و اوراق بهادار قرار گرفت. بدین منظور شرکت فناوران بازار سرمایه در سال ۱۳۸۶ تشکیل شد. این شرکت با ارائه نرم‌افزارهای زیر تاکنون متولی نرم‌افزارهای تخصصی بازار سرمایه بوده است.

کدال

نرم افزار کدال به منظور مکانیزه کردن تهیه، ارسال، پردازش و نشر اطلاعیه‌های ارسالی از سوی ناشران طراحی و پیاده‌سازی شده است. اهداف اصلی از طراحی سیستم کدال عبارت‌اند از:

- کاهش هزینه‌های مربوط به تدوین، ارسال، بررسی و انتشار اطلاعات شرکت‌ها
- تمرکز بخشیدن به نحوه دسترسی به اطلاعات
- بالا بردن سرعت افشای اطلاعات
- ایجاد مکانیزمی برای تسهیل افشای اطلاعات
- ایجاد مکانیزم نظارت مناسب اطلاعیه‌های منتشره
- ایجاد خروجی استاندارد XBRL (۱) برای ذخیره‌سازی و انتقال اطلاعات به نرم‌افزارهای دیگر
- امکان تعریف نمودار گردش مستندات
- دسته‌بندی و طبقه‌بندی مناسب‌تر مستندات ارسالی
- ایجاد مکانیزم‌های بهینه و مناسب گزارش‌گیری
- امکان در دسترس قرار دادن مناسب‌تر اطلاعیه‌ها
- شفاف‌سازی بازار و آشنایی وسیع و مبتنی بر اصول جهانی جهت مرتبطین با بازار سرمایه و زیر روال‌های آشکار و نهان آن
- تبدیل بورس از یک نهاد صرفاً معامله‌گر و بازاری به یک مرجع صاحب اطلاعات و آمار کلاسه‌بندی شده و نیز فازبندی شده در حوزه بازار؛ به طوری که پس از مدت زمان معین و تصحیح و بهره‌برداری نهایی، این سایت به عنوان مرجع اصلی مراجعان مذکور باشد.
- مکانیزه کردن انجام امور و تسریع در عملیات جاری

- امکان تحلیل بیشتر داده‌ها و تصمیم‌گیری سریع‌تر
- هماهنگی میان ادارات درون و برون سازمان با اهداف مشترک و شبیه به سازمان.
- در این سیستم براساس نوع کاربران استفاده‌کننده از سیستم کدال که به طور مشروح در ادامه آمده‌اند، سرویس‌هایی ارائه می‌شود:
- **ناشران:** این دسته از کاربران، مدیر عامل و مدیر مالی شرکت هستند، که اطلاعیه‌های مربوطه را تهیه می‌کنند و پس از تأیید برای ناظران می‌فرستند.
- **ناظران:** کارشناسان، کارشناسان مسئول، مدیر نظارت بر ناشران و معاونت نظارت بر بورس‌ها و ناشران هستند که وظیفه بررسی اطلاعیه‌های ارسال شده توسط ناشران را بر عهده دارند. در نهایت، پس از بررسی اطلاعیه‌ها در صورت تأیید مدیر نظارت بر ناشران، اطلاعیه‌ها جهت آگاهی عموم منتشر می‌شوند. معاونت نظارت بر بورس‌ها و ناشران هم گزارش‌ها را جهت اطلاع دریافت می‌کند، اما اقدامی در پروسه انتشار اطلاعیه انجام نمی‌دهد.
- **کاربران عادی:** این دسته از کاربران که شامل سرمایه‌گذاران، تحلیلگران، سهامداران، دانشجویان و به طور کلی عموم مراجعه‌کنندگان به سایت کدال در واقع، استفاده‌کنندگان عام سیستم کدال هستند. آنها امکان دسترسی به اطلاعیه‌هایی را دارند که مدیر نظارت بر ناشران آنها را منتشر کرده باشد. این کاربران می‌توانند تمامی اطلاعیه‌های منتشر شده را جستجو، مشاهده و دریافت کنند یا در صورت دلخواه خروجی‌های مختلف از قبیل PDF,HTML,XML,RAF و... را از اطلاعیه مورد نظر دریافت نمایند.
- ناشران اطلاعیه‌های تعیین شده را از طریق سامانه کدال تهیه می‌کنند و

پس از امضا (تأیید)، برای ناظران می‌فرستند. ناظران اطلاعیه‌های ارسال شده توسط ناشران را بررسی کرده و در صورت تأیید، پس از درج نکات مهم در کاور اطلاعیه، آنها را برای اطلاع عموم در سایت کدال منتشر می‌کنند. در صورتی که اطلاعیه ارسال شده مورد تأیید ناظران قرار نگیرد، منتشر نمی‌شود و در کارتابل منتشر نشده‌ها ذخیره می‌گردد. در این صورت، ناشران باید اطلاعیه جدید را ارسال کنند. اطلاعات منتشر شده در سایت کدال در اختیار تمامی کاربران مراجعه‌کننده به سایت قرار می‌گیرد و آنها می‌توانند تمامی اطلاعیه‌های منتشر شده را مشاهده و فایل آنها را به فرمت‌های دلخواه دریافت کنند و نیز با استفاده از سرویس‌های جستجوی ارائه شده در سایت، می‌توانند گزارش‌های مختلفی را تهیه کنند.

علاوه بر سرویس‌های بالا، که در واقع مهم‌ترین سرویس‌های سیستم کدال هستند، ناشران می‌توانند پروفایل مربوط به شرکت خود را تکمیل و ویرایش کنند. این تغییرات بلافاصله در سایت کدال منعکس می‌شود و تمامی کاربران می‌توانند تغییرات را مشاهده کنند.

سمپا

سرویس نظارتی سمپا برای تشخیص تخلفات در معاملات بازار سرمایه، افشای اطلاعات و پیاده‌سازی قوانین و مقررات طراحی شده است.

تشکل خودانتظام

تشکلی است که برای حسن انجام وظایفی که به موجب این قانون بر عهده دارد و همچنین برای تنظیم فعالیت‌های حرفه‌ای خود و انتظام‌بخشیدن به

روابط بین اعضا، مجاز است ضوابط و استانداردهای حرفه‌ای و انضباطی را که لازم می‌داند، با رعایت این قانون، وضع و اجرا کند.

بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس، کانون‌ها و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه از مصادیق تشکلهای خودانتظام می‌باشند.

کانون‌ها

کانون‌های کارگزاران، معامله‌گران، بازارگردانان، مشاوران، ناشران، سرمایه‌گذاران و سایر مجامع مشابه، تشکلهای خود انتظامی هستند که به منظور تنظیم روابط بین اشخاصی که طبق این قانون به فعالیت در بازار اوراق بهادار اشتغال دارند، طبق دستورالعمل‌های مصوب سازمان به صورت مؤسسه‌های غیردولتی، غیرتجاری و غیرانتفاعی به ثبت می‌رسند. در حال حاضر سه کانون از سازمان بورس و اوراق بهادار مجوز تأسیس دریافت کرده‌اند و به فعالیت در بازار سرمایه تحت نظارت سازمان می‌پردازند که عبارتند از: کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار^(۱)، کانون نهادهای سرمایه‌گذاری ایران^(۲) و کانون شرکتهای سرمایه‌گذاری سهام عدالت.

شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه

این شرکت امور مربوط به ثبت، نگهداری، انتقال مالکیت اوراق بهادار و تسویه وجوه را انجام می‌دهد. موضوع شرکت "سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و

(۱) برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار به وب سایت <http://www.seba.ir> مراجعه کنید.

(۲) برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کانون نهادهای سرمایه‌گذاری ایران به وب سایت <http://www.iiia.ir> مراجعه کنید.

تسویه وجوه" عبارت است از:

۱. افتتاح و نگهداری حساب وجوه و اوراق بهادار بورس‌های اوراق بهادار، بازارهای خارج از بورس، بورس‌های اوراق بهادار و کالایی متعلق به سهامداران، کارگزاران، سایر نهادهای مالی و اشخاص حقیقی و حقوقی
۲. درج، کدگذاری، نگهداری، تسویه و پایاپای معاملات اوراق بهادار کالاها و سایر ابزارهای مالی
۳. سپرده‌گذاری و امانت‌پذیری انواع اوراق بهادار در سامانه عملیاتی شرکت
۴. سپرده کردن اوراق بهادار وثیقه شده نزد هر شخص حقیقی یا حقوقی ذی‌نفع و ایجاد تسهیلات لازم برای اشخاص ذی‌نفع جهت کنترل سپرده‌ها به منظور اطمینان بخشی از عملکرد شرکت و فک رهن اوراق مذکور به درخواست ذینفع وثیقه
۵. قرض‌دهی، قرض‌گیری و هرگونه مبادله اوراق بهادار به عنوان واسطه
۶. تهیه و ارائه گزارش‌های مورد نیاز کارگزاران و مشتریان
۷. به کارگیری شیوه‌های مناسب و ابزارها و روش‌های الکترونیکی در تسویه وجوه و پایاپای اوراق بهادار
۸. انجام دادن اقدامات شرکتی برای شرکت‌های سهامی عام از جمله:
 - الف) ثبت و نگهداری اسامی و سوابق مالکان اوراق بهادار و ارائه کلیه خدمات مرتبط با آن به ناشران اوراق بهادار
 - ب) تهیه و ارائه اطلاعات مورد نیاز
 - پ) برگزاری مجامع شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و بازار خارج از بورس و انجام دادن کلیه امور مربوط به آن
 - ت) دریافت اطلاعات مربوط به تشکیل مجامع و اعلام آن به اشخاص ذینفع

- ث) دریافت اطلاعات مربوط به تقسیم سود و انجام اقدامات و ایجاد تسهیلات لازم جهت توزیع آن
- ج) دریافت اطلاعات مربوط به حق تقدم خرید سهام و انتشار و ارسال آن به سهامداران
۹. انجام دادن خدمات تسویه وجوه، پایاپای، سپرده گذاری و امانت‌پذیری اوراق بهادار خارجی
۱۰. ارائه خدمات تخصصی به بورس‌های اوراق بهادار، بازارهای خارج از بورس، بورس‌های کالایی، ناشران اوراق بهادار، کارگزاران و سایر فعالان بازار اوراق بهادار
۱۱. انجام دادن کلیه عملیات و معاملات مجاز مالی، خدماتی، مشاوره‌ای و تجاری مربوط به بورس‌های اوراق بهادار، بورس‌های کالایی و بازارهای خارج از بورس
۱۲. همکاری با بورس‌های منطقه‌ای و جهانی و نهادهای مرتبط با آنها
۱۳. دریافت هر مبلغ وام، تحصیل هرگونه دارایی منقول یا غیرمنقول، حقوق یا امتیاز و انجام دادن هرگونه معامله از قبیل خرید، فروش، اجاره و رهن و ... که در جهت موضوع فعالیت شرکت لازم یا مفید باشد.
۱۴. ایجاد و اداره صندوق تضمین تسویه
۱۵. پذیرش انبارها، نظارت بر فعالیت آنها و انجام دادن عملیات مربوط به انبارها که در جهت تسهیل دادوستد معاملات در بورس‌های کالایی انجام می‌شود.
۱۶. اجرای سایر وظایفی که مطابق قانون و مقررات به عهده شرکت گذاشته شده است یا می‌شود.

نهادهای مالی

نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادار عبارت‌اند از «کارگزاران»، «کارگزاران/ معامله‌گران»، «بازارگردانان»، «مشاوران سرمایه‌گذاری»، «مؤسسات رتبه‌بندی»، «صندوقهای سرمایه‌گذاری»، «شرکت‌های سرمایه‌گذاری»، «شرکت‌های پردازش اطلاعات مالی»، «شرکت‌های تأمین سرمایه» و «صندوق‌های بازنشستگی». پس از تصویب قانون بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴، تمامی نهادهای مالی فعال در بازار سرمایه به ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار ایران موظف شدند و فعالیت آنها تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می‌شود.

کارگزار

کارگزار شخصی حقوقی است که اوراق بهادار را برای دیگران و به حساب آنها معامله می‌کند. یک شرکت کارگزاری برای فعالیت در بازار سرمایه ایران باید عضو کانون کارگزاران شود و مجوز ارائه خدمات در زمینه سهام، فلزات، قراردادهای آتی، مدیریت پرتفوی و غیره را به دست آورد. از سوی دیگر، فعالیت کارگزاری در هر بورس منوط به پذیرش در آن بورس است. در حال حاضر، ۱۱۰ کارگزار فعال در بازار حضور دارند که ۳۷ کارگزار در بازار اوراق بهادار، ۲۲ کارگزار در بورس کالا و ۵۱ کارگزار در هر دو بازار مشغول فعالیت‌اند.

صندوق سرمایه‌گذاری

صندوق سرمایه‌گذاری نهادی مالی است که فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری

در اوراق بهادار است و مالکان آن به نسبت سرمایه‌گذاری خود، در سود و زیان صندوق شریک‌اند.

بازارگردان

کارگزار/معامله‌گری است که با اخذ مجوز لازم با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه‌نوسان قیمت آن، به دادوستد آن اوراق می‌پردازد.

مشاور سرمایه‌گذاری

شخصی حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص، درباره‌ی خریدوفروش اوراق بهادار به سرمایه‌گذار مشاوره می‌دهد.

سبذگردان

شخصی حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص و به منظور کسب انتفاع، به خریدوفروش اوراق بهادار برای سرمایه‌گذار می‌پردازد.

شرکت تأمین سرمایه

شرکتی است که به‌عنوان واسطه بین ناشر اوراق بهادار و عامه‌ی سرمایه‌گذاران فعالیت می‌کند و می‌تواند فعالیت‌های کارگزاری، معامله‌گری، بازارگردانی، مشاوره، سبذگردانی، پذیرهنویسی، تعهد پذیرهنویسی و فعالیت‌های مشابه را با

اخذ مجوز از «سازمان» انجام دهد. در حال حاضر، سه شرکت تأمین سرمایه در بازار فعالاند و چند شرکت دیگر نیز در مرحله انجام فرایند ثبت نزد سازمان قرار دارند.

صندوق بازنشستگی

نوعی صندوق سرمایه‌گذاری است که با استفاده از طرح‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مزایای تکمیلی را برای دوران بازنشستگی اعضای خود فراهم می‌کند.

شرکت مادر (هلدینگ)

شرکتی که با سرمایه‌گذاری در شرکت سرمایه‌پذیر جهت کسب انتفاع، آنقدر حق رأی کسب میکند که می‌تواند برای کنترل عملیات شرکت، هیئت‌مدیره را انتخاب کند یا در انتخاب اعضای هیئت‌مدیره مؤثر باشد.

دادگاه ویژه بازار سرمایه

در ایران قوه قضاییه براساس اصل یکصد و پنجاه و ششم قانون اساسی به عنوان قوهای مستقل از قوای مقننه و مجریه عهده‌دار رسیدگی به تظلمات، تعدیات، شکایات و صدور حکم در مورد آنها، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و مسئول کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمان است. طبق اصل یکصد و پنجاه و نهم قانون یادشده مرجع رسمی رسیدگی به تظلمات و شکایات دادگستری است. دادگاه‌های ایران به دادگاه‌های عمومی و اختصاصی (انقلاب و نظامی و ویژه روحانیت) تقسیم می‌شوند. دادگاه‌های عمومی خود از جنبه تخصصی به دادگاه‌های حقوقی و جزایی تقسیم می‌گردند. درخصوص

رسیدگی و مراجع مختلف آن در دعاوی کیفری باید گفت کشف، تعقیب و تحقیقات مقدماتی توسط شعبات بازپرسی و دادپاری دادسرای مربوطه و تحت نظارت دادستان و معاونان وی انجام می‌شود. سپس، به پرونده برحسب مورد با صدور قرار مجرمیت و کیفرخواست یا منع و موقوفی تعقیب در دادگاه عمومی جزایی، یعنی همان دادگاه بدوی، رسیدگی می‌شود. در نهایت، حکم بدوی این دادگاه می‌تواند در شعبات دادگاه تجدید نظر استان مورد درخواست تجدیدنظرخواهی قرار گیرد. حکم صادره توسط دادگاه‌های اخیر قطعی و لازم‌الاجراست و متعاقب صدور دادنامه مشعر بر محکومیت، پرونده جهت اجرای رأی به واحد اجرای احکام کیفری دادسرا ارجاع می‌گردد. گفتنی است، در این مرحله، محکوم علیه می‌تواند طرق فوق‌العاده رسیدگی از جمله اعمال ماده ۱۸ و اعاده دادرسی را خواستار گردد.

پس از تصویب قانون بازار اوراق بهادار در آذر ماه سال ۱۳۸۴ و استقرار سازمان جدیدالتأسیس بورس و اوراق بهادار و با عنایت به بدیع بودن جرم‌انگاری تخلفات بورسی و عناوین مجرمانه مصرح در فصل ششم قانون مذکور، تحت عنوان «جرائم و مجازات‌ها»، و از آنجا که وفق ماده ۵۲ قانون مشار، سازمان بورس مکلف گردید که مستندات و مدارک مربوط به جرائم موضوع این قانون را گردآوری و به مراجع قضایی ذیصلاح اعلام کند و حسب مورد موضوع را به‌عنوان شاکی پیگیری نماید، نظر به تخصصی و مالی و فنی بودن واقعیت‌ها و هنجارها و اصول و بنیان‌ها و ارکان بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار و معادلات حاکم بر آن، ضرورت برخورداری از یک نگاه جامع و شناخت صحیح از بازار سرمایه و مفاهیم کلیدی و فنی مختص آن و فرایندهای اجرایی و نظارتی حاکم بر آن به عنوان پیشنیاز صدور حکم و اظهار نظر دقیق قضایی و تجزیه و تحلیل علمی و حقوقی درخصوص پرونده‌های مرتبط با جرائم بورسی نمایان شد. با عنایت به موضوع مذکور، سلسله جلسات آشنایی قضات شعبات مختلف و

پراکنده‌ای که پرونده‌های یادشده جهت رسیدگی به آنها ارجاع شده بود، با بازار سرمایه از سوی مدیریت امور حقوقی و انتظامی سازمان تشکیل گردید، اما تعدد و تشتت و عمومی بودن شعبات یادشده و پرونده‌های مطرح شده در آنها مشکل آفرین بود و روند رسیدگی به پرونده‌های بورسی را با اطاله دادرسی و مشکلات دیگر همراه می‌کرد.

در همین جهت و برای رفع مشکلات مذکور با اقدامات، پیگیری‌ها، هماهنگی‌ها و رایزنی‌های به عمل آمده توسط این سازمان با مجلس شورای اسلامی و قوه قضاییه، مقدمات تخصیص شعبات ویژه رسیدگی به پرونده‌های مرتبط با جرائم بورسی فراهم شد. با تصویب و ابلاغ «قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۸ و تصریح ماده ۳۲ قانون مشار به اینکه «قوه قضاییه مکلف است برای رسیدگی به تخلفات و جرائم ناشی از اجرای این قانون و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ - شعب خاصی را تعیین کند. این شعب منحصرأ به دعاوی و شکایات مربوط به این دو قانون رسیدگی می‌نماید.» و با ابلاغ بخشنامه مصوب رئیس محترم قوه قضاییه، برای رسیدگی به پرونده‌های جرائم بورسی در مراحل مختلف دادرسی، از شعبه اول بازپرسی دادرسی امور اقتصادی، شعبه ۱۱۹۲ دادگاه عمومی جزایی تهران و شعبه ۶۸ دادگاه تجدید نظر استان تهران، هر ۳ مستقر در مجتمع قضایی امور اقتصادی، به این امر مهم اختصاص یافتند و فعالیت خود را آغاز کردند.

همسو با اقدامات یادشده، سلسله جلسات آشنایی قضات محترم شعبات یادشده با بازار سرمایه و نیز برنامه بازدید ایشان از بورس اوراق بهادار و مشاهده واحدها و فرایندهای اجرایی و نظارتی از نزدیک برگزار شد. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی با همکاری قوه قضاییه و نیز همایش‌های مختلف، از جمله اقدامات دیگر این سازمان در جهت دستیابی به اهداف موردنظر است.

روابط بین‌المللی

سازمان بورس و اوراق بهادار از ابتدای تأسیس، به اهمیت برقراری روابط در عرصه بین‌المللی با همتایان خود در سراسر دنیا پی برده و در این جهت تلاش زیادی به عمل آورده است، که از آن جمله میتوان به تفاهنامه‌های متعدد که با مقامات قانون‌گذاری بازار سرمایه در کشورهای مالزی، قرقیزستان، عمان، پاکستان، برزیل، فیلیپین و مونته‌نگرو منعقد کرده است، اشاره کرد. همچنین، تفاهنامه‌هایی با مراکز آموزشی اسلامی بین‌المللی مانند بانک توسعه اسلامی و مرکز بین‌المللی آموزش مالیه اسلامی در جهت افزایش سطح آموزش علمی کارشناسان سازمان امضا شده است.

عضویت در نهادهای بین‌المللی

سازمان بورس و اوراق بهادار به تازگی به عضویت دو نهاد بین‌المللی AAOIFI (سازمان حسابداری و حسابرسی نهادهای مالی اسلامی) و IFSB (هیئت خدمات مالی اسلامی) درآمده است. این سازمان همچنین در حال طی مراحل پایانی عضویت در سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار (IOSCO) است.

دوره‌های آموزشی بین‌المللی

کنفرانس بین‌المللی سالانه بازار سرمایه اسلامی

سازمان بورس و اوراق بهادار ایران از سال ۱۳۸۸ تاکنون، به صورت سالانه یک دوره آموزشی بین‌المللی در حیطه بازارهای سرمایه اسلامی برگزار کرده است. این دوره، که به صورت فشرده در ۴ روز ارائه می‌شود، تاکنون با حضور تعداد

درخور توجهی از مقامات ارشد نهادهای بین‌المللی بازار سرمایه از کشورهای اسلامی و غیر اسلامی برگزار شده است.

تورهای آموزشی بین‌المللی

سازمان بورس و اوراق بهادار ایران در جهت بهره‌گیری از برنامه‌های توسعه‌ای بازار سرمایه سایر کشورها، بازدیدهایی از این مراکز برای مدیران و کارشناسان بازار سرمایه ایران ترتیب داده است. از جمله این بازدیدها و کلاس‌های آموزشی می‌توان به دیدار از بورس‌های ابوظبی، دبی، مالزی، چین، ترکیه، یونان، اندونزی، آفریقای جنوبی و روسیه اشاره کرد.

انتشارات

ماهنامه بورس و اوراق بهادار

ماهنامه بورس در جهت افزایش دانش عمومی بازار سرمایه و نهادهای فعال هر ماه منتشر می‌شود و در آن علاوه بر مقالات مرتبط با بازار سرمایه، اخبار، آمار و اطلاعات بازار در ماه گذشته نیز ارائه می‌گردد.

فصلنامه بورس اوراق بهادار

فصلنامه بورس اوراق بهادار با درجه علمی - پژوهشی در پایان هر سه ماه با مقالات علمی تخصصی مدیران و کارشناسان بازار سرمایه برای ارتقای سطح دانش فعالان بازار سرمایه منتشر می‌شود.

فصلنامه بازار سرمایه اسلامی به زبان انگلیسی

اهمیت موضوعات مالی اسلامی در سطح بین‌المللی و لزوم تبادل این اطلاعات،

مقدمه‌ای برای انتشار فصلنامه‌ای به زبان انگلیسی بود. این فصلنامه که اکنون بیش از یک سال از انتشار آن می‌گذرد، در مراکز ملی و بین‌المللی بازار سرمایه توزیع می‌شود. لازم به ذکر است که مباحث مالی اسلامی اکنون جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده‌اند و بازارهای سرمایه در آسیای شرقی و اروپای غربی در صدد تأسیس و گسترش بازارهایی بر پایه شریعت هستند.

چشم‌انداز آینده

در روند رو به رشد توسعه بازار سرمایه ایران، و به دنبال تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار و ایجاد سازمان بورس و اوراق بهادار ایران، این سازمان به وظایف خود در جهت توسعه و بین‌المللی کردن بازار سرمایه ایران همراه با حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران ادامه می‌دهد. همچنان که بورس تهران اولین شرکت بورس منطقه است که به شرکت سهامی تبدیل شده، بازار سرمایه ایران مصمم است که پیشرو و الگوی تحولات آتی صورت گرفته در منطقه خاورمیانه باشد. برخی از اهداف آینده سازمان عبارت‌اند از:

- حمایت بیشتر از سرمایه‌گذاران و بهره‌گیری از بازاری شفاف و کارا با اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات کنونی
- تکمیل خصوصی‌سازی و اجرای کامل اصل ۴۴ قانون اساسی در جهت افزایش حجم و ارزش بازار سرمایه
- پذیرش شرکت‌هایی از سایر صنایع در بازار سرمایه و متنوع ساختن بازار
- افزایش سطح آگاهی عمومی از مفاهیم و سازوکار بازار سرمایه
- جذب بیشتر سرمایه‌های خارجی
- توسعه بیشتر زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و دسترسی سریع‌تر به اطلاعات همراه با رعایت استانداردهای بین‌المللی.

http://www.seo.ir	سازمان بورس و اوراق بهادار
http://www.sena.ir/Default.aspx	پایگاه اطلاع‌رسانی بازار سرمایه ایران
http://www.irbourse.com	شرکت بورس اوراق بهادار تهران
http://www.ime.co.ir/Default.asp	شرکت بورس کالای ایران
http://www.csdiran.com/CSDIran	شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه
http://www.tsetmc.com/Loader.aspx	شرکت مدیریت فناوری بورس تهران
http://www.irfarabourse.com	شرکت فرابورس ایران
http://www.sidsco.ir	شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس
http://www.codal.ir	سایت کدال
http://www.iiia.ir	کانون نهادهای سرمایه‌گذاری ایران
http://www.seba.ir	کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار
http://www.bourseshop.ir	فروشگاه اینترنتی محصولات آموزشی بازار سرمایه
http://www.mobilebourse.ir	نرم‌افزار بورس همراه
http://www.irvex.ir	تالار مجازی بورس ایران